

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSÖRGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:R 8

Aug.

1942.

Pris 50 öre

FOTO: GULLERS

Medborgarhuset i Stockholm, där De Lungsjukas Riksförbund hållit sitt årsmöte. Bildreportage sid. 4—5
"Bostad och tuberkulos" av assistenten vid Stockholms bostadsinspektion Dagmar Eriksson — sid. 7

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15, Stockholm. Tel. 41 39 99.

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och begär kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare görs sig besvär.)

Kör som vanligt - kör med

G. M:s gengasdrivna bilar

G. M:s samtliga gengasaggregat äro tillverkade med all den sakkunskap och omsorg, som utmärker den svenska General Motorfabrikens bilproduktion.

Därför är det den rationellaste lösningen av dagens trafikproblem att köra en General Motors vagn med General Motors gengasaggregat.

Bakom en sådan kombination finnes även G. M:s hela landet omfattande och ansvarsställande serviceinstitution.

CHEVROLET * OPEL * OLDSMOBILE * PONTIAC
GMC * BUICK * CADILLAC * VAUXHALL

G. M. kol- och vedgasaggregat — system Svedlund
G. M. vedgasaggregat — system Imbert.

GENERAL MOTORS NORDISKA A.-B.
STOCKHOLM

STOCKHOLM

John W. Hemlins Mek. Verkstad

Malmskillnadsgatan 34 B
STOCKHOLM

Utför experiment- och andra
finmekaniska arbeten

Gott dricksvatten

erhåller Ni säkrast genom brunnsborring. Vi utföra borrningar efter vatten i såväl berg- som jordlager. Låt oss lämna förslag på ordnandet av Eder vattenfråga.

SVENSKA

DIAMANTBERGBORRNING A.-B.
Kungsgat. 44 STOCKHOLM Tel. 23 33 80

BODEN

Efter att ha sett en god FILM på
ROYAL-BIOGRAFEN

drick en kopp gott KAFFE på
WALLSTRÖMS CAFÉ

Tel. 20 74 BODEN Tel. 20 74

BODEN

BJÖRKBOMS

FINBAGERI och CAFÉ

Kungsgat. 10 Boden Tel. 598
Rymliga och trevliga lokaler
Beställningar emottagas
Begravningar arrangeras

Hedenbrons Kafé

rekommenderas vid utflykter och
promenader

Gott kaffe. - Hembakat bröd.
Telefon 2357 — BODEN

BORLÄNGE

Verners Konditori

BORLÄNGE

Trädgårdsservering Rekommenderas

I vårt välsorterade lager erbjudes EDER
OLJOR - FÄRGER - FERNISSOR
av högsta in- och utländska fabrikat.
TAPETER I RIKT URVAL
A.-B. ALGOT TAPPER, Borlänge
Telefoner 113, 259

BORÅS

Läkarrockar

Bra modeller — Höga kvalitéter
Konfektions-Kompaniet - Borås
(Leverantör till sjukvårdsinrättningar)
Telefon 126 46

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metalls krok samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

Borås Elektriska Affär

ÖSTERLÄNGGATAN 21 TELEF. 109 38
FÖRSÄLJER ALLT INOM BRANSCHEN
UTFÖR ALLT INOM BRANSCHEN

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Utkommer en
gång i månaden
5:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Kocksgatan 15, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

SOCIALVÅRDSKOMMITTÉN

Vid De Lungsjukas Riksförbunds årsmöte lämnade en av Socialvårdskommitténs ledamöter, byråchefen Bexelius i Socialstyrelsen, en kortfattad redogörelse för Socialvårdskommitténs arbete och för de principer, som äro vägledande inom kommittén, när det gäller ordnandet av vårt lands socialvård. Den begränsade tid, som stod till buds för detta föredrag, tillät givetvis inte någon uttömmande redogörelse för hur de många och olikartade uppgifter, som kommittén fått sig förelagda, lösts eller komma att lösas, men man fick ändå en känsla av otillfredsställelse, ja, besvikelse, inför vad som här meddelades, särskilt då det gällde för de lungsjuka vitala problem. Ty man har väl i allmänhet här i landet haft stora förväntningar på Socialvårdskommittén såsom den institution, vilken skulle lösa de aktuella sociala frågor, som under de senaste åren framförts i riksdagen och i den allmänna diskussionen. Framställningar i sociala frågor till regering och riksdag ha oftast besvarats med en hänvisning till att "Socialvårdskommittén har denna fråga under övervägande", ja, Socialvårdskommittén har blivit den socialpolitikens klockare, som skall allting bestyra.

Då de lungsjukas eftervårdsfråga diskuterats har från ansvarigt håll alltid hävdats, att det är *staten*, som helt bör sörja för eftervården. Den lungsjukekonvalescenten bör ej vara beroende av kommunala synpunkter och av kommunalt understöd, inte minst därför att många kommuner av ekonomiska skäl helt enkelt inte äro i stånd att bereda vederbörande en effektiv eftervård. Byråchefen Bexelius hänvisade också till detta förhållande men ansåg lika fullt att den kommunala socialvårdshjälpen bör finnas kvar vid sidan av en allmän socialförsäkring. "Gör man hela landet till ett fattigvårdssamhälle, försvinner hemortsrättsprocesserna, men å andra sidan kan man ej vänta sig samma ekonomiska ansvar hos dem, som besluta om hjälpen". Detta underbetyg åt våra statliga organ, givet av en statens tjänsteman, är i själva verket förvånande. Man måste samtidigt fråga sig, om detta yttrande innebär en sanktion åt den mycket "försiktiga" understödsverksamhet som bedrivits och

bedrivs av en mycket stor del av landets kommuner. Man måste få den uppfattningen, då man samtidigt får höra på tal om folkpensionen, att "en folkpensionär, som åtnjuter fri bostad i en backstuga på landet före kristiden kunde dra sig fram drägligt" (!)

Vad frågan om folkpensionerna beträffar fick man veta, att Socialvårdskommittén ännu ej hunnit genomdiskutera denna och ifråga om den "avdragsfria" inkomsten ansågs tydligen allan rättfärdighet fylld sedan riksdagen beslutat höja denna till 200 kr. och sänka avdraget till 5/10 å överstigande belopp. Ty man hade kommit underfund med att sedan dyrtidstillägget å folkpensionerna inräknats i avdraget kunde enligt den gamla avdragsregeln en folkpensionär, som sökte förbättra sin ställning genom eget arbete faktiskt förlora inte bara den "olagligt" förvärvade inkomsten utan ytterligare några kronor!

Man hade dock hoppats att Socialvårdskommittén skulle gjort en grundlig omprövning av denna lagbestämmelse, som förbjuder en åldring eller en partiellt arbetsför att förbättra sin av alla erkänt otillräckliga försörjning genom eget arbete. Det är sannoligen inte på den vägen man motarbetar "understödsdagareanda" och väcker till ansvar den, som på grund av sjukdom eller ålder hänvisats att leva på folkpension eller kommunala understöd. Hjälptill självhjälp bör dock vara varje medborgares rättighet.

Byråchefen Bexelius var visserligen angelägen framhålla, att de synpunkter han framförde inför vårt förbunds medlemmar voro hans *personliga*. Trots detta kan man ej frigöra sig från en känsla av att den inställning till sociala frågor, tal. representerar, återfinnes även på andra håll i Socialvårdskommittén. Skall denna kommittés fleråriga arbete få till resultat ett kallt konstaterande att beträffande sådana frågor, som t. ex. den kommunala socialhjälpens allt är bra som det är, ja, då ha landets lungsjuka ingenting att hoppas från det hållet. Då blir för oss Socialvårdskommittén ingenting annat än det mäktiga berg, som slutligen födde en råtta.

J. S—n.

Riksförbundets fjärde

årsmöte

●
80 deltagare representerande 40 föreningar

●
Förbundet anslog 4000 kr. till studieverksamhet o. d. vid sanatorier och i konvalescentföreningar
Givande och sakliga debatter

"Gemensamma krafttag för Förbundet och Status"

Gruppbild av deltagarna.

De Lungsjukas Riksförbund höll den 18 och 19 juli sitt fjärde årsmöte i Stockholm. Då Förbundsmötet på lördagsförmiddagen öppnades i Medborgarhuset kunde man konstatera att tillslutningen, vilken ökats år från år, betydligt överträffade fjolårets i det att inte mindre än 40 av de till Förbundet anslutna 67 organisationerna sändt ombud. Sammanlagt deltog ett 80-tal förbundsmedlemmar. Man kunde också med tillfredsställelse slå fast, att tillslutningen var mycket god även ur kvalitativ synpunkt. Det var övervägande kvalificerat folk, som av föreningarna ute i landet utsetts att föra deras talan vid detta de lungsjukas rådslag. Det var positiva synpunkter och positiv kritik, som framfördes i debatterna, som präglades av saklighet och av insikten om att de stora gemensamma problemen måste gå före personliga eller lokala intressen. De beslut, som fattades komma säkerligen också att bli fruktbringande för Förbundets fortsatta utveckling, och det är att hoppas att deltagarna i 1942 års förbundsmöte lämnade detsamma berikade med många nya synpunkter på arbetet inom Förbundet och i konvalescent- och patientföreningarna.

Förbundsmötet genomfördes under parollen "gemensamma krafttag för Förbundet och Sta-

tus". Denna paroll bör bli parollen även för det fortsatta arbetet ute i konvalescent- och patientföreningarna landet runt.

*

Förbundsmötet öppnades av Riksförbundets ordförande, Erik Frithiof, som i ett kort anförande hälsade närvarande välkomna.

Till ordförande att leda förhandlingarna valdes Carl Hellström, Kalmar och Hugo Olsson, Romanäs och till sekreterare vid Förbundsmötet Erik Jäll, Upsala och Albert Fredin, Stockholm.

Verksamhets- och revisionsberättelserna för den förflutna verksamhetsperioden, omfattande Förbundet och Tidskriften Status (vilken refereras på annat ställe i detta nummer) godkändes och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen.

Förbundsmötet beslöt godkänna Förbundsstyrelsens förslag till disponering av överskottet å verksamheten, kr. 5,415:86 enligt följande plan:

Anslag till mindre bemedlade föreningar	Kr. 1,500:—
„ „ nybildade konvalescentföreningar	„ 1,000:—
„ „ studieverksamheten	„ 1,415:86
Överföres till reservfonden	„ 1,500:—

Den nya Förbundsstyrelsen fick följande sammansättning: Till ledamöter i verkställande utskottet valdes Erik Frithiof (ordf.), Johannes Sandrén (sekr.),

Förbundsordföranden i talarstolen.

Erik Dahlin (kassör), Ruben Eriksson, Ivan Möller, samtliga i Stockholm samt Bertil Forsström, Sundbyberg och Manfred Norberg, Eskilstuna.

Övriga ledamöter i Förbundsstyrelsen blevo Rudolf Zetterlund, Göteborg, J. B. Ahlblom, Malmö, Martin Persson, Hässleholm, Sixten Hammarberg, Ljustorp, Charles Andersson, Örebro, Bertil Olsson, Saleboda Erik Jäll, Upsala o. Bertil Backman, Luleå.

Suppleanter i V. U.: Nils Gustafsson och Albert Fredin, Stockholm, Geron Andersson, Sundbyberg, Sven Lindberg, Skutskär, Nils Annerud, Kolmårds-sanatoriet, Tor Åkerstedt, Råsunda och Erik Dahlberg, Söderby. Suppleanter för övriga ledamöter i Förbundsstyrelsen: J. Hilmersson, Göteborg, Bror Andersson, Malmö, Sigvard Thomasson, Klippan, Ivar Eriksson, Svartvik, Sven Blomé, Örebro, Ragnar Andersson, Karlskrona, Karl Söderholm, Söderfors och Erik Nilsson, Sandträsk.

Fr. v. Hellström, Kalmar, förbundsordf. Frithiof, Bergström, Kalix, förbundssekr. Sandrén.

Till revisorer valdes auktoriserade revisorn Sven Falk, Stockholm och Herman Kraft, Arvid Stühr och Gösta Schantz, Stockholm.

Med anledning av en motion från Föreningen för Lungsjuka i Stockholm att Förbundsmötet skulle upptaga till diskussion frågan om distriktsindelning vid insamlingar från de olika patient- och konvalescentföreningarna så att dessa ej skulle inkräkta på varandras "områden" beslöts uppdraga åt Förbundsstyrelsen att tillskriva till förbundet anslutna föreningar med en anmaning att dessa vid sin insamlingsverksamhet skulle hålla sig inom resp. län eller distrikt.

Förbundsmötet beslöt bifalla en motion av Kalmar

Konvalescentförening att distriktstidningar, som utgivas till förmån för tbc.-sjuka inom resp. distrikt, ej må genom kringresande försäljare försäljas å plats, där annan konvalescentförening bedriver sin verksamhet för samma ändamål. I de fall försäljning av dylika organ önskas, bör detta ske i samråd med och genom den på platsen arbetande föreningen.

Till årets förbundsmöte hade inbjudits representanter för de lungsjuka i Finland och Norge. Från Finland hade intet svar inkommit men den från Norge inbjudne hade meddelat att utresetillstånd ej beviljats honom. Förbundsmötet beslöt att till Norges lungsjuka avsända en telegrafisk hälsning av följande lydelse:

MÖTESPRESIDIET: Fr. v. Hugo Olsson, Romanäs och K. Hellström, Kalmar, mötesordf., A. Fredin, Sthlm, och E. Jäll, Upsala, mötets sekreterare.

De Lungsjukas Riksförbund, samlat till årsmöte i Stockholm, sänder Eder sin hjärtliga hälsning och delar Eder förhoppning om ett fruktbringande samarbete under andra och fredligare tider till gagn för de lungsjuka i Norge och Sverige.

Slutligen framförde förbundsordföranden Frithiof Förbundsstyrelsens tack till Förbundsmötet och uttalade den förhoppningen att den tid som nu kommer skall präglas av ett intensivt arbete för Förbundet, och mötesdeltagarnas tack framfördes av hr Hilmersson och fru Zetterlund, Göteborg.

Byråchefen Bexelius om Socialvårdskommittén.

Vid söndagens förhandlingar höll byråchefen i Socialstyrelsen, Ernst Bexelius, föredrag över ämnet "Något om Socialvårdskommitténs arbete".

Tal. framhöll inledningsvis, att vår svenska socialvård fått en explosionsartad utveckling under de sista decennierna. Den äldsta formen av socialvård, fattigvården, har kompletterats med olika hjälpformer såsom sjukförsäkring, olycksfallsförsäkring, arbetslöshetsförsäkring m. m. Därtill kommer en del andra hjälpformer, som äro att hänföra till socialförsäkringsområdet, såsom invalidhjälp, blindhetsersättning, barnbidrag etc. Tyvärr ha dessa ej det sammanhang de borde ha, då de tillkommit undan för undan, varigenom den organisatoriska bakgrunden blivit splittrad. Detta är ej tillfredsställande, ty på grund härav kan en person begära hjälp från flera håll samtidigt, varigenom ej tillräcklig kontroll över hjälpverksamheten kan ernås. Detta missförhållande har man sökt rätta till, bl. a. genom upprättande av socialregister. Mycket har också gjorts i vissa städer för att centralisera socialvården, bl. a. genom inrättande av gemensamma sociala byråer.

Ett annat missförhållande är den omständigheten, att understödsbeloppets storlek alltför ofta blir beroende av i vilken kommun den hjälpsökande har hemortsrätt. Det finns rika kommuner, som lämna en relativt god socialvård, det finns fattiga kommuner, som ej äro i stånd att göra detta och det finns slutligen rika men "snåla" kommuner, vars socialvård lämnar mycket övrigt att önska. Det har ansetts nödvändigt att röja upp ifråga om dessa missförhållanden, men vi Behöver därför inte göra om socialvården, vi måste bara samla dess olika former till en enhet.

De direktiv, som lämnats Socialvårdskommittén kunna indelas i fyra punkter, nämligen dels en revision av fattigvårds- och barnvårdslagen, dels en granskning av socialförsäkringen, dels samordning av socialvårdens olika grenar, dels en omprövning av fördelningen mellan stat och kommun av utgifterna för socialvården. Häri innefattas ändå inte alla frågor, som borde falla inom ramen för kommitténs arbete.

Har man emellertid dessa utgångspunkter, är då första huvudfrågan: skall vi gå fram efter fattigvårdslinjen eller efter socialförsäkringslinjen? Frågeställningen är felaktig. När det gäller fattigvårdslinjen bör man bibehålla behovsprövningen, men man kan ej tänka sig att klara alla hjälpbehov efter socialförsäkringslinjen. Även om man går fram på denna linje och kompletterar den med nya grenar, kommer alltid behovet av en supplerande hjälpform att kvarstå.

Socialvårdens uppgift är ej endast att avhjälpa tillfälliga behov — socialvården bör även vara av förebyggande art. Våra sociala nämnder skall ej bara ta reda på när A. inte längre kan klara sig själv; han skall kunna vända sig dit på ett tidigt stadium för att hans hjälpbehov i största möjliga utsträckning skall kunna förebyggas. De 100,000 partiellt arbetslösa i vårt land skulle ha det bättre om detta stode klart för de

kommunala myndigheterna, om dessa lämnade hjälp till arbetsmaskiner o. d.

Vidare bör det ej vara så att de sociala hjälpformerna indelas i "värdiga" och "ovärdiga" sådana. Det är ju en känd sak att fattigvården tidigare har gjort sig känd för sin hårdhet och därför har man genom lagstiftning sökt rädda de hjälpbehövande över från fattigvården till andra hjälporgan. Så bör det ej vara. Den kommunala socialvårdshjälpen skall vara lika förnäm som varje annan försäkringsgren. Alltså: vi ha ingen anledning att riva ned, vad som byggts upp under årtal. Vid sidan av socialförsäkringen bör finnas en effektiv socialhjälp.

Tal. uppehöll sig härefter vid de nuvarande bestämmelserna ang. medborgares rätt till hjälp från det allmänna och påpekade bristerna härvidlag. Man skall kunna ställa upp rätten till hjälp åt alla hjälpbehövande men f. n. finns ingen rätt för arbetsförmögen person i Sverige att få hjälp.

Återbetalningsskyldigheten bör i princip finnas kvar, men hur och under vilka omständigheter den bör tillämpas är ännu för tidigt att säga.

Som gemensamt motto för alla dessa frågor bör vi sätta: Hjälp alla verkligt behövande genom en och en tillräcklig hjälpform, dock ej på så vis att det avtrubbar viljan till arbete. Skulle vi skapa en för stor socialvård skulle vi fördärva folket; vi måste framförallt kräva, att var och en skall göra rätt för sig.

Hur skall nu socialvården ordnas i ekonomiskt avseende, d. v. s. vem skall betala för den? Vi ha tre linjer att gå fram efter, nämligen dels genom staten, dels genom landstingen och dels genom kommunerna. Alla dessa linjer ha sina fördelar och nackdelar. Gör man t. ex. hela landet till ett fattigvårdssamhälle, försvinner hemortsrättsprocesserna, men å andra sidan kan man ej vänta sig samma ekonomiska ansvar hos dem, som besluta om hjälpen. Om staten får hand om denna sak, kan man befara, att hjälpen blir större än skäligt. Dessutom vore det ej lyckligt att slå ihjäl vår decentraliserade förvaltning.

Samma anmärkningar gälla "landstingslinjen" fast i mindre utpräglad form.

Kvarstår sålunda kommunerna i likhet med vad som nu är fallet. Då möter man genast den frågan: Vi ha 2,500 kommuner i landet och hälften ha mindre än 1,000 invånare, många endast 2 å 300 — hur kunna dessa kommuner bli fullgoda bärare av en god specialvård? De sakna både pengar och erfarenhet; det blir för dyrt att anställa kompetenta tjänstemän o. s. v.

Man måste därför skapa större enheter; man måste slå sönder eller slå ihop kommunerna eller man kan bilda socialvårdsdistrikt, inom vilka kommunerna kunna leva kvar i sitt gamla liv. Det har visat sig att det varit mycket svårt att få kommunerna frivilligt in på denna väg och därför måste det ske lagstiftningsvägen. Man måste hänsynslöst dekretera, att de kommuner, som slås ihop, skola ekonomiskt svara för varandra.

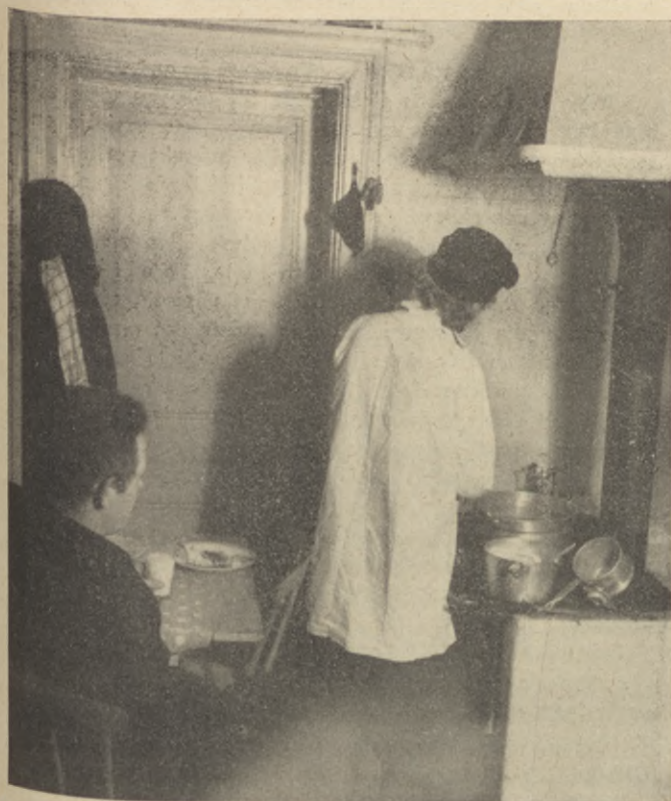
Även uppåt bör det bli enhetligt — en central myndighet för den allmänna socialvården. Nu är det länsstyrelserna, som närmast övervaka denna och över länsstyrelsernas beslut får man klaga i kammarrätten. Vid sidan härav har Socialstyrelsens fattigvårdsbyrå en viss befogenhet, vilken dock ej har stadfäst på papperet.

Tal. övergick så till att tala om de viktigaste hjälpformerna och framhöll, att sjukförsäkringen är den viktigaste hjälpformen. Först då frågan om sjukförsäkring blivit effektivt löst kan man säga att vårt socialvårdsproblem blivit löst. Hittills är det bara c:a 1/3 av befolkningen, som sjukförsäkrat sig och

(Forts. å sid. 10.)

Bostad och tuberkulos

*En översikt av assistenten vid bostadsinspektionen
i Stockholm Dagmar Eriksson.*

Interiör från en bostadslägenhet i Stockholm, bebodd av familj med minderårig lungsjuk pojke. Familjen är vintertid hänvisad att bo i det trånga köket (delvis beläget under jordytan) då rummet på grund av fukt är obeboeligt.

Sambandet mellan tuberkulos och bostadens beskaffenhet har tidigare varit mycket diskuterad, och tuberkulosen har t. o. m. fått beteckningen bostadssjukdom. Dess snabba avtagande t. ex. i Tyskland efter världskriget iaktogs emellertid utan samtidig och motsvarande förbättring i bostädernas beskaffenhet, och fråga har därför uppstått i vad mån en dylik beteckning vore grundad. Som ett slagord i folkupplysningens tjänst kunde måhända rubriceringen bostadssjukdom anses befogad, men man bortser då lättare från det förhållandet, att bostaden enbart icke är orsak till tuberkulos. Icke ens under de sämsta levnads- och bostadsförhållanden angripes någon av sjukdomen, annat än om man varit utsatt för infektion.

Tuberkulosen är en kronisk infektionssjukdom, som i framskridet stadium är smittsam genom de vid hosta utstötta bacillförande fina vätskedropparna. Där en person med smittsam tuberkulos ej bebor eget rum och sålunda icke på ett mera bestryggande sätt är avskild från övriga boende, blir smittorisknen större, och om en trång bostad, särskilt då ett enkelrum, bebos av flera personer, kan kontakt med den sjuke ej undvikas. Man har påvisat, att tuberkulosfallen varit närmare dubbelt så

talrika i enkelrum som i lägenheter av annan storleksordning. För överförandet av smittan spelar sannolikt bostadens rymlighet en betydande roll.

Tuberkulosdödligheten går parallellt med boendetätheten.

Där boendetätheten är stor, ökar risken för smittans överförande, vilket även har formulerats med att "tuberkulosdödligheten går parallellt med boendetätheten". Undersökningar i Birmingham ha t. ex. visat, att dödligheten var betydligt mindre i de yttre områdena av staden än i dess tätare bebyggda centrum där husen voro dåliga med mörka och fuktiga bostäder, de hygieniska förhållandena otillfredsställande och befolkningen fattig. Statistiska uppgifter från olika storstäder visa, att de sämsta, resp. fattigaste bostadsområdena, företedde omkring 4 gånger högre tuberkulosfrekvens än övriga. Den moderna stadsplaneringen har också beaktat detta förhållande. Man kan säga, att gårdshusen tillkommo under förra århundradet för att fullt utnyttja den värdefulla tomtmarken; med denna form av bebyggelse samlades helt naturligt de välbärgade i gatulägenheterna medan den mindre betalningskraftiga delen av befolkningen kom att bebo de mörkare och sämre gårdslägenheterna. En nyare tids idéer ha även utformat bl. a. gårdarnas planering helt annorlunda, och den t. ex. i äldre fastighetstyper förekommande trista bakgården förekommer aldrig i moderna bebyggelse. En avveckling under detta århundrade av den ur många synpunkter olämpliga byggnadsformen med gårdshus är fullt tydlig och ingår som en viktig åtgärd i kvarterssanering i äldre stadsdelar.

En osund bostad påverkar allmäntillståndet hos de boende, och deras motståndskraft mot alla slag av sjukdomar blir nedsatt. Utbryter tuberkulos i en familj, som redan före infektionen varit utsatt för inverkan av en dålig bostad, kunna dessa verkningar bli avgörande för sjukdomens utveckling. Kan i ett dylikt fall familjen flyttas till en god bostad, har erfarenheten visat, att hos de friska motståndskraften ökar och hos den tuberkulöse sjukdomstillståndet går mot förbättring.

Även skötseln av bostaden och den sjuke är av betydelse varjämte renligheten är en viktig faktor. Med modifiering av nyssnämnt citat har man sagt, att "tuberkulosen går parallellt med boendetätheten i den mån den sjuke och hans omgivning uraktlåter nödig renlighet." Enligt gjorda iakttagelser har framgått, att man icke håller så rent i en trång bostad som i en rymligare, och att förståelsen för hygienien som regel förbättrats, när även bostadsförhållandena blivit bättre. Den omständigheten, att bostaden är lätt att hålla ren, stimulerar till att hålla den i bättre skick.

Inkomstens storlek spelar en icke oväsentlig roll i förhållandet till tuberkulosen. Sjukdomen medför ofta en allmän sänkning av standarden i och med minskningen eller upphörandet av exempelvis en familjeförsörjares förvärvsmöjligheter. Ju mindre inkomsten är, desto större sparsamhet måste iakttagas, och mängden gång gör näringsbehovet även anspråk på

En annan bild av trångboddhet: Familj med 2 barn i ett rum, där linneskåpet får tjänstgöra som skafferi.

den andel av inkomsten, som beräknats för lägenhetshyra. En inskränkning måsäte i ettdera fallet göras under ett visst minimum i utgifter för hushållning kan en familj icke gå, och följden blir en nedskärning av hyresbeloppet med försämring av bostadens beskaffenhet och storlek. Vid bostadsstatistiska undersökningar på detta område bör man dock hålla i minnet att ett dödsfall i tuberkulos inträffar mången gång icke i den bostad, där infektionen ägt rum, utan i den lägenhet av sämre kvalitet, till vilken familjen så småningom tvingats att flytta.

Infektionsstället för tbc. är inomhus.

Man har ansett, att det huvudsakliga infektionsstället för tuberkulosen är inomhus och då närmast i bostaden. Denna uppfattning synes också ha vunnit stöd genom undersökningar, som visat, att förhållandevis många flickor och kvinnor i yngre åldersklasser angripas av sjukdomen. Dessa vistas mera i hemmet än männen, vilka under större delen av dagen äro borta från bostaden. En tuberkulosjuk mors inflytande i infektionshänseende är exempelvis betydligt ogynnsammare särskilt på barn i de första levnadsåren än faderns; statistiskt har man funnit, att barnadödligheten varit 33,5 % vid tuberkulos hos modern mot 14,7 % vid tuberkulos hos fadern. För den som till stor del vistas inom en trång bostads snäva gränser blir rörelsefriheten betydligt inskränkt, och bundenheten vid bostaden är större i äldre stadsdelar med dess ringa tillgång på öppna platser särskilt för barn.

En bostad är avsedd att lämna skydd mot väderleks- och temperaturväxlingar. Även inom bostaden förekomma växlingar i temperatur och fuktighet med åtföljande inverkan på allmäntillståndet, och hög fuktighetshalt påverkar kroppens värmereglerande förmåga. Fukten kan bero på olika omständigheter; den kan intränga genom väggarna utifrån, men mestadels alstras inom bostaden en större mängd vattenånga genom kokning, tvätt och dylikt samt genom människans egen utandning, än som kontinuerligt bortgår med ventilationen. Är en lägenhet trång eller överbefolkad eller dåligt ventilerad, kan en större grad av relativ fuktighet än lämpligt vara för handen, ett förhållande, som gynnar både smittans överförande och sjukdomens utveckling. Jämväl förkylningssjukdomarna äro beroende av den värmereglerande förmågan, varför fukt i en lägenhet medför störningar i välbefinnandet.

Betydelsen av eget rum för en tuberkulosjuk person kan icke starkt nog betonas, enär faran för infektion icke endast är beroende av bostaden i sin helhet, utan fastmer på sovrummets beskaffenhet. Om de boende under natten tränga ihop sig i ett och samma sovrum, av tvång eller fri vilja, är faran av infektion alltid för handen. Det har vid bostadsundersökningar med anledning av inträffade dödsfall i tuberkulos blivit fastställt, att just frånvaron av eget sovrum för den sjuke varit påfallande vanlig. De i föregående sammanhang omnämnda iakttagelserna beträffande det stora antalet tuberkulosfall i enkelrum visa även här mot det faktum, att smittofaran är större ju mindre bostaden är.

De tuberkulösa bo ofta sämre än andra.

I fråga om bostadens förhållande till tuberkulosens utbredning kan man genom vad som ovan anförts urskilja en rad samverkande faktorer med direkt eller indirekt verkan. Inflytande av tränga, ohygieniska och överbefolkade lägenheter, inflytande av den skötsel, som ägnas bostaden samt inflytande av inkomstens storlek vid val av lägenhet, bilda ett ogynnsamt kretslopp av omständigheter, som måste tagas med i beräkningen vid kampen mot tuberkulosen. Då det påvisats, att de tuberkulosjuka ofta bo sämre än andra, måste det med rätta hävdas, att hjälpen från det allmännas sida vid tuberkulosbekämpandet bör inriktas även på att tillhandahålla rymliga, goda bostäder åt de av sjukdomen angripna.

Om man med dessa synpunkter för ögonen ser hur förhållandena ha gestaltat sig i våra egna större städer och i de nordiska grannlänernas huvudstäder, är det av intresse att taga del av en mycket omfattande utredning av bostadsförhållandena för de tuberkulosjuka i Oslo publicerad 1939. Från övriga städer ha vid förfrågan ingått kortare skriftliga redogörelser.

Undersökningarna i Oslo äro gjorda 1936—1937 av hälsovårdsnämndens bostadsinspektion i samarbete med tuberkulosbyrån, och refereras här nedan i den omfattning, som de kunna vara av intresse för spörsmålet.

OSLO.

Materialet har endast omfattat fall av smittsam tuberkulos, vilka den 31 dec. 1936 utgjorde 2,577 patienter. Av dessa patienter befunnos 525 sakna fast bostad. Dessa ha icke medtagits i den systematiska undersökningen. Det är dock anmärkningsvärt, att 1/5 av stadens tuberkulosjuka ej ha fast bostad. Inemot hälften av dessa lågo på sjukhus och hade ej kvar sin tidigare bostad, de övriga tillhörde ett klientel, som ofta byter bostad eller vagabonderar, och kunde därför ej bli föremål för undersökning och registrering i detta sammanhang.

Angående lägenheternas storlek visade det sig, att de flesta av dem, 76,5 %, voro smålägenheter om enkelrum eller 1 och 2 rum och kök. Undersökningen har dock även omfattat lägenheter upp till 7 rum och kök och flera. Belägenheten inom fastigheterna synes i 90 % varit god, men patienter ha i 16 fall påträffats i källarlägenheter, varmed man betecknat lägenheter med golvet under den angränsande markens nivå.

Dagerförhållandena voro på det hela taget tillfredsställande. 81,4 % soliga eller ljusa, och lägenheterna ha i 2/3 av fallen haft fönster åt två motsatta väderstreck. I de övriga 18,6 % ha rent otillfredsställande dagerförhållanden konstaterats, huvudsakligen i stadens äldre delar med lägenheter vettande mot mörka och tränga gårdar. Särskilt lägger man märke till, att enkelrummen till ungefär en tredjedel rubricerats som mörka.

Bedömandet av huruvida lägenheterna voro besvärade av fukt eller icke har icke ansetts kunna göras med någon säkerhet.

(Forts. å sid. 12)

RIKSFÖRBUNDETS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

för den förflutna verksamhetsperioden

Åtta nya konvalescentföreningar bildade.

Livlig förenings- och studieverksamhet. — Samarbete med andra grupper av partiellt arbetsföra.

Verksamhetsberättelsen för De Lungsjukas Riksförbund för verksamhetsperioden 1 jan. 1941—31 mars 1942 föreligger nu och godkändes vid Förbundsmötet den 18—19 juli.

Av berättelsen framgår bl. a., att till Förbundet voro den 31 mars 1942 anslutna 67 organisationer, varav 17 konvalescentföreningar och 50 patientföreningar.

Antalet lokalavdelningar var den 1 jan. 1941 59, varför detsamma under verksamhetsperioden ökats med 8 föreningar (konvalescentföreningar). Dessa konvalescentföreningar, som bildats under Förbundets medverkan äro: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge län, Södra Älvsborgs läns konvalescentförening (Sälko), Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter (Elkå), Kalmar Konvalescentförening, Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Luleå Konvalescentförening (Koncento), Malmbergets Konvalescentförening och Uppsala läns Konvalescentförening. Samtliga dessa föreningar ha vunnit livlig tillslutning och visat prov på en lovande livaktighet. Sålunda har man överallt sökt kontakt med fattigvårds- och andra myndigheter på resp. orter, vilket flerstädes lett till ett gott samarbete. Bl. a. har konvalescentföreningen i Kalmar fått till stånd en konferens med representanter för stadsfullmäktige, fattigvård, centraldispensär m. fl. i staden, varvid för de lungsjuka vitala frågor dryftats, och konvalescentföreningen i Luleå umgås med planer på inrättandet av ett bokbinderi, till vilket man skall söka knyta myndigheter och institutioner som kunder. Ett liknande initiativ har tagits av Föreningen för Lungsjuka i Stockholm, som planerar att ingå till Stockholms Stad med en framställning att staden måtte ställa lämpliga arbetslokaler till föreningens förfogande, vilka skulle användas för undervisning av föreningens medlemmar i skomakeri, sömnad m. m. och varvid i första hand yrkesmän bland föreningens egna medlemmar skulle anlitas som lärare.

Under verksamhetsperioden har Förbundsexpeditionen handlagt ett stort antal rådfrågningar, som inkommit från lungsjuka i hela landet rörande understöds- och pensionsfrågor m. m. I flera fall har Förbundet genom hänvändelse till resp. myndigheter erhållit rättelse i eller skyndsammare behandling av vissa understöds- och försäkringsfrågor o. s. v.

Det beslut om anslag å 200 kr. till radioapparater vid barnsanatorier, som fattades vid 1941 års förbundsmöte, har verkställt. Genom att red. Sven Jerring i Radiotjänst av honorar för artikel i Status julnummer skänkt 50 kr. till samma ändamål har Förbundet kunnat inköp två stycken nya 5-rörs Radiolapparater vilka översänts till Landstingets barnhem i Mariefred och Lindesbergs barnhem, vilka tillsammans med barnsanatoriet "Hälsan" i Mörsil vid förfrågan i cirkulär till samtliga barnsanatorier i landet befunnits sakna radioapparater. Genom Förbundets förmedling har även "Hälsan" från tandläkare Mjögäck i Stocksund fått mottaga en radioapparat.

Samarbete med andra organisationer.

Förbundet har liksom tidigare stått i kontakt med de lungsjuka i Norge, vilka visserligen ännu inte fått någon enhetlig

organisation till stånd men som ha en gemensam tidskrift "Vi vil". Även med en nybildad riksorganisation i Finland, Tuberkulospatienternas Förbund, har kontakt uppnåtts och från detta förbunds sida har uttalats det önskemålet att ett samarbete med vårt förbund måtte komma till stånd.

Förbundet har även medverkat till att få samarbete med övriga svenska organisationer av begränsat arbetsföra och detta har fått till resultat att en samverkan mellan blinda, de vanföra och de lungsjuka i vissa för dessa kategorier gemensamma frågor planeras. Bl. a. föreliggande planer på en konferens med Centralförbundet för socialt arbete, varvid frågan om yrkesutbildning och placering av partiellt arbetsföra skulle diskuteras och man har även tänkt sig en uppvaktning i samma fråga hos socialministern.

Uppvaktningar och framställningar hos myndigheter m. m.

Representanter för Förbundet uppvaktade enligt beslut vid Förbundsmötet den 28 aug. socialminister Möller och överlämnade en skrivelse, vari frågades, vilka åtgärder, som voro att vänta med anledning av det förslag till tuberkuloseftervård, som Nationalföreningen mot tuberkulos hösten 1939 ingav till regeringen. Statsrådet Möller tog intresserad del av, vad deputationen hade att anföra och lovade att undersöka i vad mån Nationalföreningens förslag skulle kunna realiseras, ev. genom proposition till 1942 års riksdag. Statsrådet betonade även, att frågan är av stor samhällelig betydelse.

Deputationen bestod av Förbundets ordf. E. Frithiof, sekreterare, J. Sandrén och V. U.-ledamoten I. Möller.

Som bekant uppvaktade Förbundet den 14 nov. 1940 folkhushållsministern med hemställan om ökad ranson till lungsjuka av sådana ransonerade livsmedel som smör, fläsk o. d. samt om rabattkort å dessa och andra viktiga förnödenheter. Denna framställning bifölls delvis genom Livsmedelskommissionens cirkulär den 19 febr. 1941 ang. extra tilldelning av smör, grädd och fläsk åt bl. a. lungsjuka.

Regeringen har sedermera genom beslut den 5 sept. 1941 bifallit även Förbundets framställning om rabatt så tillvida att lungsjuka personer, som erhållit rabattkort för den ordinarie tilldelningen av matfett skall erhålla rabattkort även för den extra tilldelningen av matfett.

På grund av att Livsmedelskommissionens bestämmelser om extratilldelning av vissa ransonerade varor till sjuka personer genom nytt cirkulär den 18 nov. 1941 skärpts interpellade en av Förbundets medlemmar, riksdagsman Jonsson i Alsen folkhushållningsministern i frågan. Statsrådet besvarade denna interpellation med att bl. a. förklara, att livsmedelskommissionens bestämmelser den 18 november 1941 att endast personer som lida av aktiv tuberkulos kunna erhålla extra tilldelning, ingalunda avsågo att skärpa villkoren för de lungsjukas rätt att erhålla extra tilldelning. Bestämmelserna voro föranledda av en undersökning rörande tillämpningen av då gällande bestämmelser. Denna undersökning gav vid handen att läkarna i ett stort antal fall givit bestämmelserna en alltför vid tolk-

ning så att extratilldelningarna ökade på ett oroväckande sätt. Bl. a. beviljades extra tilldelning för sjukdomstillstånd som sedan årtal varit utläkta. En översyn ansågs nödvändig och därvid ändrades beteckningen "tuberkulos" till "aktiv tuberkulos" och beteckningen "magsår" till "pågående magsår". Som aktiv tuberkulos bör betecknas varje fall av tuberkulös sjukdom som icke med säkerhet kan betraktas som läkt. Bestämmelserna medge full hänsyn till interpellantens önsknings och någon ändring synes därför icke erforderlig.

Det förtroendefulla samarbete, Förbundet haft förmånen få etablera med statens inspektör för fattigvård och barnavård, byråchefen Ali Berggren i Socialstyrelsen, har bl. a. medfört som resultat att byråchefen Berggren i cirkulär till landets fattigvårdsstyrelser understrukit betydelsen av att fattigvårdsstyrelserna i rådande tidsläge ägna särskild omtanke åt de lungsjuka i kommunerna samt att läkarnas föreskrifter ang. vård, arbete och bostad noga följas.

Förbundets propagandabroschyr.

Vid 1941 års Förbundsmöte beslöts att Förbundet skulle utge en propagandabroschyr i eftervårdsfrågan, vilken samtidigt skulle vara en Förbundets programskrift.

Till redaktionskommitté för denna broschyr har Förbundsstyrelsen utsett E. Frihiof, R. Zetterlund och J. Sandrén.

Redaktionskommittén har vänt sig till sekr. i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos, med. dr. John Lundquist, statens inspektör för fattigvård byråchef Ali Berggren, professor Wahlund, redaktör Albin Lind i Landsorganisationen, sekreteraren i pensionsstyrelsen Kurt Mauritzon och rektor Stahre i Brevskolan, med en framställning om bidrag i form av artiklar i olika för eftervårdsfrågan aktuella ämnen. Samtliga dessa ha lovat att medarbeta.

Studieverksamheten.

Den på Förbundets initiativ anordnade studieverksamheten vid sanatorierna och i konvalescentföreningarna har under verksamhetsperioden fått en storartad utveckling. Vid en rundfråga från Förbundet i cirkulär till föreningarna har det visat sig att intresset för studier i cirkel eller per korrespondens på de flesta sanatorier varit mycket stort. Tyvärr föreligger vid verksamhetsårets slut ingen fullständig statistik över antalet deltagare i studiecirklar och i enskilda studier per korrespondens, men man torde kunna beräkna att studier under året bedrivits vid mer än hälften av landets sanatorier och i konvalescentföreningarna i Stockholm, Luleå och Sundbyberg.

Särskilt livlig har studieverksamheten varit vid Kolmårdens, Hällnäs och Västeråsens sanatorier samt i Föreningen för Lungsjuka i Stockholm.

Brevskolan har på Förbundets begäran utarbetat en särskild korrespondenskurs för Förbundets medlemmar, vilken innefattar grundkurs i svenska, grundkurs i matematik, grundkurs i bokföring och en kurs i stenografi. I rabatt å denna och andra Brevskolans kurser erhålla medlemmarna 20 proc. Dessutom erhåller Förbundet, då de sammanlagda avgifterna för kursen uppgått till 1,000 kr. ytterligare 5 proc. rabatt, vilken rabatt skall tillföras en Förbundets studiefond.

Som framgår av det föregående har Förbundet under den förflutna verksamhetsperioden ytterligare utbyggt och konsoliderats. I likhet med de två senaste verksamhetsåren har givetvis den allt mera skärpta kristiden, världskriget och därmed sammanhängande omständigheter lagt en viss hämsök på Förbundets utveckling och verksamhet. I sin propaganda och vid aktioner

hos statsmakterna och andra myndigheter har Förbundsstyrelsen tagit hänsyn till, vad som i betraktande av tidsläget kan anses lämpligt. Förbundsstyrelsen har ansett denna princip för verksamheten utåt bäst gagna Förbundets intressen.

Som förut nämnts har Förbundsstyrelsen sökt kontakt med landets övriga organisationer av partiellt arbetsföra och hoppas härvidlag på ett fruktbringande samarbete. Många viktiga frågor, däribland inte minst frågan om yrkesutbildning och placering av den partiella arbetskraften i produktionsväsendet torde nämligen ha större möjligheter att bli föremål för statsmakternas intresse, om de framföras av en samlad opinion av de begränsat arbetsföra. Även då det gäller att vidtaga åtgärder mot de geschäft, som ockra på allmänhetens medlidande för de sjuka, torde ett dylikt samarbete kunna medföra goda resultat.

Riksförbundets . . . (Forts. fr. sid 6.)

ofta har man ej råd till mer än en försäkring av 1 kr. per dag. Vi måste därför ha obligatorisk försäkring. Blir en sådan verksamhet, kan man också genom förebyggande åtgärder minska sjukdomsfallen. Även kontrollen över de personer, som genom sjukdom äro oförmögna till arbete, skulle härigenom bli mera effektiv.

Vad folkpensionen beträffar har Socialvårdskommittén ännu ej hunnit diskutera igenom denna fråga. Dock kan man fastslå att vår folkpension ej är tillräcklig som den nu är, och man måste fråga sig, om det är lämpligt att skapa en så stor apparat för densamma samtidigt som man vet att vederbörande ej kunna klara sig på pensionerna. Värst är det för folkpensionärerna i städerna, ty de ha att dras med stora hyror. En folkpensionär, som bor i en backstuga på landet drog sig däremot före kristiden fram drägligt på sin folkpension, ansåg talaren.

Byråchefen kom därefter in på frågan om den avdragsfria inkomsten och framhöll, att då man nu drar av 7/10 av en pensionärs inkomst genom eget arbete över 100 kr., inräknas i avdraget även dyrtidstillägget å folkpensionen. Härigenom skulle en folkpensionär, som tjänar t. ex. 200 kr. om året på sitt arbete faktiskt förlora 5 kr.!

Nu har vid årets riksdag beslutats att höja den avdragsfria inkomsten till 200 kr. och avdraget blir i stället 5/10 av inkomsten därutöver. Därigenom klarar man här anförda oformlighet beträffande dyrtidstillägget.

Efter att härefter en längre stund ha upehållit sig vid frågan om arbetslöshetsförsäkringen kom tal. slutligen in på frågan om de ekonomiska förutsättningarna för en omläggning av socialvården f. n. och framhöll, att då Socialvårdskommittén 1938 fick sitt uppdrag var det högkonjunktur i vårt land. 1937 års riksdag hade varit fylld av socialpolitiska initiativ och man var inställd på att gå fram för stora sociala reformer. Så kom kriget och kristiden och de ökade anslagen till försvaret och nu saknas de ekonomiska resurserna för dessa reformers genomförande.

Byråchefen Bexelius framhöll till sist att de synpunkter, han här framfört voro hans egna och ej att betrakta som Socialvårdskommitténs som sådan.

Efter föredraget hade mötesdeltagarna tillfälle att framställa frågor, vilka besvarades av byråchefen Bexelius.

från FÖRBUNDSARBETET

Flis och Sako på utflykt.

Flis och Sako hade den 12 juli anordnat gemensam utflykt till Stäket. Väderleksutsikterna voro synnerligen ogynnsamma, varför deltagarsiffran stannade vid ca 100, varav ung. 75 från Flis. När deltagarna per tåg och cykel anlände till lägerplatsen vid 9-tiden hade redan representanter för utflyktskommittén hunnit ordna de flesta detaljerna för dagens tävlingar och lekar. Sakos v. ordf. hälsade med ett kort anförande samtliga hjärtligt välkomna och hoppades att alla skulle trivas med sin dag. Därefter lägrade vi oss och plockade fram div. åt- och drickbart. Mätta och belåtna började vi sedan tävlingarna i pilkastning, medan Taxen & Co tonade en del glada melodier.

Under tiden 12—1 hade vi tänkt oss bad och allmän vila men något badande i större utsträckning blev det icke på grund av det kyliga vädret, varför vi fortsatte med tävlingarna (pistol och varpa). Dessemellan anordnades lekar (säcklöpning och gång på krukor), vilka på ett förtjänstfullt sätt leddes av "Lindhagen" (Åke Widell). Vid 4-snåret äts middag. Kaffe och läskedrycker tillhandahölls till marknadens absolut lägsta priser. Läskedryckerna hade skänkts av Bryggeri AB Kronan, Sundbyberg. Olga Nilsson skötte serveringen med glans. 1 timme innan avfärden förrättades prisutdelning, varvid konstaterades att bucklorna fördelades tämligen lika mellan de båda föreningarna. Flis ordf. A. Fredin tackade å deltagarnas vägnar arrangörerna för en lyckad utflykt och hemresan anträdde vid 7-tiden. Med de erfarenheter som vunnits vid en utflykt av sådan art hoppas arrangörerna på en ännu trevligare utflykt till nästa år och samtidigt på ytterligare massuppbåd av deltagare.

Resultaten av dagens tävlingar framgå av följande prislista:

DAMER.

- Pil. 1. V. Karlsson, Sako 67 p. 2. K. Jansson, Sako 66 p.
Pistol. V. Karlsson, Sako 15 p. I. Gustafsson, Flis 15 p.
Varpa. N. Persson, Flis 40 p. K. Jansson, Sako 38 p.

HERRAR.

- Pil. 1. T. Åkerstedt, Sako 93 p. 2. R. Gabrielson, Flis 73 p.
Pistol. E. Persson, Flis 38 p. Å. Widell, Flis 32 p.
Varpa. O. Ahlstrand, Flis 45 p. B. Jonasson, Flis 43 p.
Individuellt segrade: Herrar: Åkerstedt på 146 p. Ahlstrand 145 p. Jonasson 130 p. Damer: V. Karlsson 109 p. K. Jansson 105 poäng.
Lagtävlingen vann Sako på 276 poäng. Flis hade 274 poäng.
T.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs lärs konvalescentförening). Ordf. Hugo Flodin, Box 346, Borås. Tel. 150 66

ESKILSTUNA: ELKÄ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors. Skogstorp.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02) Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Hantverkaregat. 4, Hälsingborg.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13, Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41).

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad, Expedition Trånggatan 14, hålles öppen månd. 9:30—11 och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konsento") Ordf. Bertil Backman, Bergnäset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27/29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Ingvar Stenquist, sekr. Axel Mårtensson. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets Hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

SIGTUNA: Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin. Expeditionen Kocksgat. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. och onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas i H. S. B.-salen, Flemminggatan 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30 fr. o. m. augusti.

STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström. Sekr. Geron Andersson. Tel. 28 36 21.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Arne Karlsson. Sekr. Erik Jäll, Valsätra, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening.

Bostad och tuberkulos (Forts. fr. sid. 8.)

het vid ett kort besök, då man mestadels fått lita till resp. familjers egna upplysningar. Dessa upplysningar äro mindre pålitliga, och den höga siffran "icke fuktiga" lägenheter, 92,4 %, angives även som osäker.

I 60,8 % har man funnit lägenheterna väl uppvärmda, 34,6 % har man karaktäriserat som medelmåttigt varma, medan resterande 4,6 % betecknats som kalla och mycket dåliga.

Underhållet i de undersökta lägenheterna synes mestadels ha varit gott, endast i två lägenheter har man talat om "förfall".

En allmän bedömning av bostadens beskaffenhet med en indelning i fyra grupper sund, medelsund, mindre sund och osund, har givit vid handen, att 66,2 % voro sunda. Osunda lägenheter har man funnit i 19 fall eller 1,1 %; dessa voro mycket dåliga. Även inom denna grupp ha enkelrummen visat ofördelaktiga resultat, av 113 dylika voro 40 mindre sunda eller osunda.

Bostadens sanitära utrustning var hos de tuberkulossjuka ej sämre än för befolkningen i övrigt, och procentsiffrorna ligga något över eller under genomsnittet för bostäderna i Oslo; de senare anföras här inom parentes. W. C. fanns i 52,9 % (48,3), centralvärme i 12,5 % (13,2), badrum i 26,2 % (29,6), w. c., bad och centralvärme i 11,7 % (11).

En undersökning av hyrorna har även företagits, varvid det visade sig, att hyran i de undersökta bostäderna motsvarade medelhyran för samma bostäder i staden. För enkelrum och rum med kokvrå var den dock påfallande hög, vilket förhållande förklaras därigenom, att större antalet av nämnda lägenhetstyper byggts under de senare åren.

Man har undersökt, om förekomsten av hallar vore vanlig i tuberkulospatienters lägenheter, och därvid konstaterat, att sådana endast förekommit i 5,7 % (10), i intet fall i lägenhet om enkelrum eller ett rum och kök. Detta betraktas otvivelaktigt som en fördel, enär hallen som boningsrum, och i synnerhet för tuberkulossjuk, är otillfredsställande genom att den är mörk och har dålig ventilation. Emellertid hade i 15 av 93 fall i mindre lägenheter hallen tagits i bruk som sovrums. Man framhåller, att hallens storlek i förhållande till ägenhetens nettoareal ofta är oproportionerligt stor, i enstaka fall upp till 25—30 %, varvid påpekas det föga rationella i att behöva betala hög hyra för ett utrymme, som i sanitärt avseende, och då särskilt för en tuberkulos familj, är mindre tillfredsställande.

Antalet boende i de undersökta lägenheterna var 6,950 personer, och i fråga om boendetätheten har påvisats, att hos de tuberkulossjuka var trångboddheten större i lägenheter av alla storlekar, än vad som genomsnittligt var fallet i Oslo för övrigt. Medan i de tuberkulossjukas lägenheter 30,9 % bodde i mycket rymmiga eller rymliga bostäder, 50 % i tättbefolkade samt 19,2 % i överbefolkade eller starkt överbefolkade lägenheter, utgjorde motsvarande siffror för staden i sin helhet resp. 48,9 %, 39,7 % och 11,5 %. Särskilt i enkelrum och i ett rum och kök förekom överbefolkningen. Siffran 39,6 % överbefolkade ansågs hög, emedan överbefolkningen i Oslo varit i stadigt sjunkande. Man har i några enstaka fall påträffat tuberkulospatienter i enkelrum med 4 eller 5 personer samt rum och köklägenheter med 8 eller 9 personer.

I ovan anförda utredning om trångboddhet ha vid beräkningarna hänsyn icke tagits till rumsstorlek och luftkub. En utredning härom har även gjorts. Man har då utgått från beräkningen av golvytans storlek per personenhets, varvid med personenhets menats person över 10 år och barn under 10 år räknats som halv personenhets. Så gott som hälften av lägenheterna visade en yta av 6—11,9 kvm. per personenhets, men lägenheter funnos, där den understeg 3 kvm.

Utredning om luftkuben per personenhets har även skett med sådana utrymmen som kök och hall medräknade, varvid genomsnittet var 33,6 kvm. per personenhets, men i flera lägenheter var den t. o. m. under 10 kvm. Medräknas ej kök och hall finner man, att i nära hälften av fallen var luftkuben mellan 15 och 30 kvm. per personenhets men i 8,4 % var den lägre än 10. Detta är av särskilt intresse, enär i Oslo hälsovårdsförordning finnes en föreskrift, enligt vilken hälsovårdsnämnden kan påbjuda utrymning av lägenhet, där luftkuben icke uppgår till 10 kvm. per personenhets, Undersökningen visade nu, att sådana lägenheter förekommo i 8,4 %. Hälsovårdsnämnden skulle alltså kunnat begära utrymning i 8,4 % av de tuberkulossjukas lägenheter. 24 % av lägenheterna om ett rum och kök tillhörde denna kategori.

För att bedöma vad man kallat "social överbefolkning" har man gjort en utredning med hänsyn till de boendes kön och ålder, därvid man uppställt kravet på att föräldrar icke skulle dela sovrums med barn över 10 år samt barn av olika kön över denna ålder icke skulle dela rum och att man icke skulle sova i hall eller kök. Enligt dessa krav fann man, att 54 % av lägenheterna kunde betraktas som överbefolkade i "social" mening. Av lägenheter om ett rum och kök voro köken användbara som sovrums i 12,2 %. Det framgick, att även så stora lägenheter som 3 rum och kök till 51 % voro i nämnda hänseende "överbefolkade", dock hade i sådana lägenheter endast i ett fall köket tagits i bruk som sovrums.

Vid granskning av förekomsten av andrahandsuthyrning av rum till personer icke tillhörande den tuberkulösa familjen iaktogs bl. a. att i 797 2- och 3-rumslägenheter 140 rum voro upplåtna till icke familjemedlemmar.

Resultatet av dessa utredningar kan sammanfattas i följande:

1. Med avseende på utrustning och hyra skilde sig de tuberkulossjukas lägenheter icke väsentligt från andra lägenheter i staden.

2. De tuberkulossjukas lägenheter voro genomgående mindre än andra lägenheter.

3. Boendetätheten var större och överbefolkningen var mer uttalad i de tuberkulossjukas lägenheter än i staden som helhet.

Om orsakerna till att tuberkulossjuka familjer bebo mindre goda och mindre rymliga lägenheter framhålls även här, att sjukdomen lättare utbreder sig under dåliga bostadsförhållanden, och försämrar vederbörandes ekonomi. Att smittofaran varit avsevärd under trånga bostadsförhållanden har även uttrönts, och man har funnit, att av 3,619 personer, som bodde samman med en person med smittsam tuberkulos, 18,1 % voro barn under 15 år och 31,6 % i åldern 15—30 år. Det var sålunda ett betydande antal barn och yngre personer, som voro utsatta för smitta i hemmet.

För att klargöra spörsmålet om smittofaran och risken att insjukna för friska familjemedlemmar gjordes en särskild undersökning med beräkning av det antal år, som en person varit utsatt för smitta, med fördelning på goda, mindre goda och dåliga bostäder. Detta gav till resultat, att risken för anhöriga att insjukna befanns vara jämnt dubbelt så stor under dåliga bostadsförhållanden som under goda, med lika risk för båda könen.

Som ett påtagligt resultat av denna undersökning finner man i Oslo hälsovårdsnämnds årsberättelse för år 1940 en redogörelse för försök att åstadkomma lättnader vid bostadsanskaffning åt tuberkulossjuka familjer. Ett samarbete har nämligen genomförts med uthyrningsbyrån för stadens egna fastigheter, varvid de tuberkulossjuka erhållit visst företräde framför övriga sökande enligt följande linjer:

(Forts. å sid. 19)

Berömda lungsjuka skaldar och författare:

IV.

HARRIET LÖWENHIELM

Inte ofta förekommer det i litteraturen att en skaldinna både tecknar och etsar, och utövar dessa konstgrenar på ett synnerligen förnämligt sätt. Detta var emellertid fallet med Harriet Löwenhielm, som skrev och ritade sina samlingar om "Konsten att älska och dess följder, hovsamt utlagda i bild och text", "Konsten att jaga" samt "Sonetter om nobla damer och döda libertiner". Dessa tre samlingar utgavs under hennes livstid i endast ett fåtal exemplar. Hon skrev och ritade nämligen blott för den närmaste vänskretsen, och att de senare blivit utgivna i ett otal upplagor på stora förlag, beror helt och hållet på deras konstnärliga förtjänster.

Hennes dikter har ofta ett drag av satir, en sorts nonchalans med det liv, som för hennes del blev till en plåga, hon led nämligen under många år av tuberkulos. Men i sina dikter talar hon aldrig om personliga lidanden. Kanske finns dock därav ett stänk i dikten "Är jag intill döden trött . . ." I denna dikt skriver hon om en människas längtan efter kärlek och ömhet, den vi kanske alla känner då det blir svårt och besvärligt. Hon undrar om inte den lille vännen ska komma, var han nu hålls, han som kan ge tröst för alla sorger. Denne vän kan emellertid lika väl vara Kristuspersonen som någon annan, i varje fall någon som är öm och varlig mot ett människohjärta. Harriet Löwenhielm briljerar inte med sin sjukdom eller sin nöd. Hon lägger ofta sina ord i andra personers mun, och ofta är dessa diktade personer män. Är det för att ytterligare bortvillva, så att inte hennes egen kvinnlighet ska anas i dikten?

Harriet Löwenhielm var den fjärde i ordningen av fem barn till rytmästaren G. A. Löwenhielm och hans maka, född Dickson. Harriet föddes den 18 februari 1887. Sina första levnadsår tillbragte hon i Hälsingborg, men hösten 1893 flyttade familjen till Stockholm. Där fick hon en första undervisning för guvernant, sedermera genomgick hon skola i Örebro, varefter hon överflyttade till Brummerska skolan i Stockholm. Dessa senare studier avslutades år 1903.

Från det sistnämnda året till 1907 förlades hennes studier till Anna Sandströms högre lärarinneseminarium. Det var sålunda meningen att Harriet skulle bli lärarinna. Om orsakerna varför detta inte blev fullföljt finns inget omnämnande i biografien över henne, men troligen bidrog såväl hennes lust för konst liksom hennes sjukdom till att det inte blev något av med lärarinneyrket. År 1905 företog hon en resa till Ceylon. Hon hade därstädes en gift syster, lite äldre än Harriet, och fadern var hennes resällskap. På vägen från sagoön i öster råkade emellertid deras båt ut för dåligt väder, Harriet blev svårt förkyld och insjuknade sedermera i lunginflammation, vilket förmodligen starkt bidrog till den sjukdom, som ändade hennes liv.

Redan tidigt hade hon visat stora anlag för teckning och målning, och efter sina studier på lärarinneseminarier genomgick

hon en kurs hos fröken Cardon, som hade ritskola i Stockholm, så småningom kom hon in vid akademien och målade sedermera även hos professor Wilhelmsson. Under de år hennes konststudier pågick företog hon även ett par utlandsresor till England, Tyskland och till alla konstnärers land, Frankrike.

Harriet Löwenhielms kunskap var inte ringa; hennes skärpa i dikten ger oss en aning om vad hon kände och tänkte inför den värld som har så mycket tragiskt och tragikomiskt att bjuda oss. Hon var djupt intresserad av religion, och detta intresse ser vi avspeglat i sådana dikter som "Hos oss i Södra dryckesgränd . . .". Vad är det då för sällsam herre som bor där i gränden? Ja, han botar sjuka och helar sår och ger de lama förmågan att springa omkring som hjortar. Och han var en herde, säger Harriet Löwenhielm. Vad höves oss mer bevis?

Hon har en djup medkänsla för sina olycksbröder i världen, och hon skrev ofta sina dikter i en lidande eller fattig broders gestalt. Eller också i en libertins eller älskares. Och i dikter som "Jag ville ge min hjärtans lille broder en ädelsten, en kostbar krysolit . . .", förstår man hur mycket hon kände för de små och lidande i världen. Hon ville ge allt för sin fattige broders sällhet. Hon ville bedja så vackert för honom, att han skulle finna den fröjd varåt man hisnar. Mer kunde hon inte önska.

Och då hon tänkt sålunda ser hon hur världen är full av synd och skam, och då måste hon rakt tycka synd även om Guds enfödde blödande son. Människornas hjärtan är hårda, deras sinnen kalla, intet vilja de förstå kärleken. Men vart skulle vi vända oss i våra drömmar och böner om inte till gudssonen?

Kanske är han också endast en dröm, hela livet en dröm, vem ger oss belägg för att vi saligen vaknar? Men om det också endast är en dröm, så låt oss då drömma vackert. Verkligheten är stygg och hård. Vi behöver drömmar.

Hennes sinne blir sjukt och fredlöst, hon bär en syndig längtan i sitt hjärta. Och då tycker hon sig även finna ett stenhjärta på högre ort. Den högsta. Vår eländiga längtan kan inte mjuka upp detta stenhjärta. Och därför skriver hon dessa ord: "Jag har inte kraft att begära, jag äger ej rätt till att få". Världen bullrar med sitt i varje gathörn står en själ som kämpat sin kamp för livet. Men skaldinnan har bött i ett skimrande mänskenslott och skådat all världen. Sen går hon emellertid efter drängarnas sed ned i köket för att skämta och glamma.

I sonetterna om "Nobla damer och döda libertiner" ger oss Harriet Löwenhielm en annan bild av livet. I de orclekar, som hon här använder, målar hon en graciös tavla från flydda tider av galanteri och ett hjärtans artighet som fanns någon gång. Men hon är samtidigt rätt satirisk. Det är hon för övrigt nästan alltid. Vi citera en dikt.

Madame är mycket fin och mycket näpen
och hennes blod är blått, så blått som möjligt.
Madame förstår så bra båd' trist och löjligt
och hon har ganska ofta gjort mig häpen.

Madames lever har jag fått övervara
och många sköna ting har jag fått skåda.
Ack om jag finge till Cythère fara
Madame och jag, jag och Madame, vi båda.

Så farom till Cythère, som evigt grönskar,
vars lund för kärlekspar står evigt färdig.
Förlåt Madame, att liten är min båt.

Förlåt, jag vet ju att jag fåviskt önskar,
och kanske min sonett är föga värdig
en sådan fin och näpen Dame. Förlåt.

Men även en så liten och fin Dame läggs på dödsbädden. Och där ligger hon så blek och stilla. Hon ser så gruvligt trött och liten ut. Vem gör inte det som är död. Och innan dess, ja, brukar man inte bli ensam med sjukdom och olyckor? Det blev Madame. Alla svek henne, även libertinen som rodde till alla illusioners Cythère.

Så växlar Harriet Löwenhielm i sin dikt från ljus till mörker, från glädje till sorg, precis som livet gör. Hon fångar något av livets eget väsen i dessa dikter. Och om hon än stundom skriver något som skulle kunna kallas dårdikt, så har hon alltid en djup mening, ett stort allvar bakom rimlekens fantasteri. Hon är mästare, kanske utan att själv veta om det. Hon utgav ju under sitt liv dikterna endast i små häften avsedda för sina vänner eller som hennes sista samling sonetter, i endast ett enda exemplar. Vare hur som helst med den saken.

MONARK Cyklar

Det lönar sig att göra inköp hos

Firma Velociped & Sport

Brynäsgratan 10, Gävle

Telefon 8 37

Tuberkulosbekämpare

XIII.

Överläkare G. Vallentin, Källtorps Sanatorium, Göteborg.
(Teckning för Status av Ernst Akerblad)

Hon erkännes numera av alla kritiker och kännare som ett geni, alltför tidigt bortgången.

Hela hennes diktning var originell och särpräglad, men kanske har hon aldrig tolkat sitt hjärtas längtan och sin känsla på ett intensivare sätt än i dikten "Är jag intill döden trött..."

"Är jag intill döden trött,
ganska trött,
mycket trött,
sjuk och trött och ledsen.
Lång var vägen som jag nött,
ingen liten vän jag mött.
Jag är trött,
ganska trött,
sjuk och trött och ledsen."

Sina sista år tillbragte hon på olika sanatorier, hennes lungsjukdom framskred på ett synnerligen ogynnsamt sätt, och 1914 ligger hon på Vejlefjord, samma år lite senare samt nästkommande år finner vi henne på Romanäs, samt 1918 på Mesnalien. Slutligen flyttade hon åter, efter ett kort besök i sitt hem, till Romanäs där hon avled den 24 maj 1918. Hon ligger begravd på Djursholms kyrkogård.

Emil Hagström.

Typ Lyckebo

NOVELL

av

EINAR MARK

Det satt ett ungt par i en berså på en liten servering på Djurgården, och det var en varm, ljuvlig sommardag. De voro de enda gästerna, därför hade de kunnat välja bord som de ville. Och var skulle ett nyförlovat par sitta om inte på ställets allra mest undångömda ställe? Servitrisen kände sig smått rörd, när hon såg dem bege sig in i bersån, själv var hon litet halvgammal och både gift och skild och gift igen. Ack ja, ungdom och kärlek!

Men när hon om en stund gjorde sig ärende in till de två, blev hon grymt besviken. I stället för att hålla varandra i hand och sucka och kyssas, sutto de böjda över en byggnadsritning, som de då och då jämförde med en oändligt lång, sifferspäckad kalkyl. Var det ett sätt för unga älskande mitt i den ljuvliga sommaren?

— Modärn ungdom, fnyste servitrisen för sig själv. Annat var det första gången hon var förlovad. För att nu inte tala om första gången hon var kär.

Gullan och Pelle voro både unga och kära, så pass kära som någon kunde bli. Men kan man inte vara praktisk för det, i synnerhet när man skall gifta sig och planerade för sitt bo nästa vår. Sådant bara fördjupar kärleken.

— Vi stannar för den här villan, sade Pelle beslutsamt och satte fingret på kalkylen.

Och Gullan läste högt: "Fem rum och kök, hall, jungfrukammare, w. . . hm, badrum, centralvärme, varmvatten, solaltan. Pris 40,000 kr."

— Och så kommer tomten till, sade Pelle. Jag har sett en tjugig ekbacke ute vid Saltsjön. 10,000 kostar den.

— Men, 40,000 plus 10? Snälla Pelle, är det inte bra mycket pengar?

— Visst är det det. Men det blir ju bara handpenningen som måste anskaffas. Alltihopa amorteras på tio år. Det, du!

— Tjusigt, sade Gullan.

Pelle blev glad över att Gullan accepterade, han gav henne en snabbkyss mitt på mun. Hade servitrisen passat på just då, så hade hon blivit belåten, hon med. Fast då hade kyssen nog inställts, ungdomen av i dag kysses inte gärna inför publik, sådant är larvigt.

— Varför ska vi ha det sämre än andra, bröstade sig Pelle. Killen som spelar vänsterback i Epadalens representationslag har det väldigt flott hemma. Han har en sådan där villa. Och inte vill jag, att dina flickbekanta ska komma och säga, att du fått det pauvert, sedan du gifte dig med mig.

Gullan lyssnade litet förstrött.

— Du Pelle, sade hon till sist, jag har sett en modell till serveringsförkläde, som var alla tiders. Ett sånt där, du vet, som man drar över aftonkänningen när man har några vänner hemma på en vickning efter teatern.

— Du kommer att bli världens raraste och sötaste lilla fru, sade Pelle.

Och så kysstes de igen.

Drömmande lyckodrommar och kuttrande som turturdovor gingo de hemåt stan arm i arm. Förälskelsens ljusa skimmer stod omkring dem och äldre människor vände sig om och sågo efter dem med ett leende, som kunde uttydas: Fader, förlåt dem, ty de veta icke vad de göra.

*

När Gullan kom hem till middagen, var hon strålände glitterglad.

— Å, mamma, om du visste vilken stilig villa Pelle tähker bygga.

— Sää, modern drog på det.

— Fem rum och kök och hall och . . .

— Jo, jag tackar, jag. Men vad ska härligheten kosta.

— Fyrtio tusen, det vill säga femtio med tomten.

Modern slog ihop händerna.

(Forts. å sid. 18)

med Kommentarer

Går i Kräftans tecken. Bör avsjungas, möjligen också avpratas, på verandan, om man dylik hava kan, till glansen av augustimåne och kulörta lyktor. Skulle de sistnämnda lysa med sin frånvaro, uppslukades av kristiden, får vi väl förhoppas, att augustimånen kommer att förbli oss trogen som vanligt. Visserligen heter det i visan, som utgör mall för den här, att den får ströva i det blå och se på. Varvid den väl i det här laget sett så pass mycket, så den helst ville vända baksidan till åt ett så nipprigt och förtappat klot som Tellus. Men var lugn, den kommer att skina som förr, och skulle den till äventyrs stundvis förmörkas av bombplanseskadrar, så är det våra egna. En månförmörkelse, som skänker en viss trygghet åt vår traditionella umgängelse med det läckra skaldjuret. Alltså:

När månen vandrar på fästet blå
och alla skuggor stå djupa,
de läckra skaldjuren girigt stå
och över mörtbetet glupa.
De ta sig ner i den mörka buren,
men ej den gåvan dem gav naturen
:: att ur den gå ::

Det är dock mer tur än natur, ty finns det bara en enda kräfta, som har så pass mycket högre intelligensnivå än den övriga kära släkten, så hon hittar gluggen upptill, så följer hela bunten med, säkert som amen i kyrkan. Dels är emellertid sådana kräftbegåvningar sällsynta, dels inträffar evakueringen bara vid dagsljus. Och är man så slarvig, så man låter burarna stå kvar till dess, får man skylla sig själv. Detta hindrar inte, att man utan vidare kan avfärda den gamla vidskepelsen, att det inte går att ta kräftor på dagen. Det gör det, men betet måste vara flott tilltaget. Bästa betet är mycket riktigt mört, men t. ex. ekorkött är inte heller dumt. Synd på ekorrarna förstås, så mycket mer, som vi med fördel kan äta dem själva, de smakar finemang, bättre än både marskråka och kanin. Erfarenheten har ordet.

I häven fångar du tjug på tjug,
i löven nattvinden rasslar,
och fångstens mängd gör dig glad i håg,
i korgen hoppfullt det rasslar.
I morgon kväll lysa faten röda,
en bättre lön för en nattlig möda
:: du sällan såg ::

*

Men kom ihåg att inte glömma bort, att kräftorna ska ha god tid på sig att kallna. De ska stå i sitt spad cirka timmar och dra åt sig den goda dillsmaken. Att i sista stund kyla av dem med is är ett fördärligt bruk.

Utomlands äter man kräftorna varma, med eller utan senaps-
sås. Men vi ha fördelen att bo i ett land med kultur.

De arma djuren, de dödas grymt,
du kanske skenheligt säger.
Men sådant tal, det är bara skrymt
i kräftförtärarnas läger.
Din klo förvisso du gärna knäcker,
och död i grytan gör kräftan läcker
:: när kvällen skymt. ::

*

Tar man inte för många i taget, högst ett halvtjog, blir djur-
plågeriet ytterst relativt. Kräftorna skulle kanske ha en annan
åsikt, om de tillfrågades. Men eftersom de, som haft någon er-
farenhet av proceduren, knappast skulle kunna framputtra ett
enda skal om sin uppfattning, saknar invändningen betydelse.
Den här kommentaren blev för resten litet för dillig. Kvickt
över till lyriken:

I själva verket dig föga rör
metoden — blott resultatet.
Om kräftan hett har det, när hon dör,
hon rodnar vackert på fatet.
Hon dör i skönhet och underbarhet,
ifall hon bara får badet snarhett
:: så som sig bör. ::

*

Ja, snarhett ska det vara i grytan. Men den människa är väl
inte av människa född, hoppas vi kunna förmoda, som lägger
kräftorna i kallt vatten och sakta kokar upp dem!

Därmed är vi mogna för den allmänna sammanfattningen av
kräfttidens ljuvlighet:

Det doftar höstkväll, det doftar dill,
augustimånen, den glimmar.
Slå nu dig lös, bäst du kan och vill,
så fort gå levnadens timmar!
Här var det fest enligt gamla vanor,
här var det kräftor i långa banor
:: och stora till! ::

MARCO P.

Typ Lyckebo

(Forts. fr. sid. 15)

— Femtiotusen? Är ni rent ryska?

— Ja, men du ska tänka på det, mamma lilla, att det behövs inte betalas på en gång. Gullans tonfall blev vänligt docerande. Det ska amorteras på tio år, ser du.

Nu blev modern allvarlig.

— Fem tusen om året i amortering, sade hon. Det blir nog litet knogigt för er, det. Pelles årsinkomst är tretusen, och du förtjänar inte mer än som går åt till sikesstrumpor och hårskötsel och litet fickpengar, det vet du. Och så ska ni ha möbler, så ska ni väl ha mat. Och tomten ska planeras och huset underhållas. Nej, snälla lilla du, det går inte ihop. När din far och jag gifte oss, hon suckade lätt, det var flera år sedan mannen dog, nöjde vi oss med ett rum och kök. Inte tyckte vi sämre om varandra för det, hon suckade litet igen vid minnet.

— Det var då det, sade Gullan. Men vi modärna ungdomar har större anspråk. För resten är det konstigt, att ni gamla aldrig försöker förstå oss unga.

Därmed gick Gullan in på sitt rum och satt där ensam och oförstådd hela kvällen.

Men innan hon gick till kontoret nästa morgon, tog hon modern om halsen.

— Det finns ingen som har en så snäll och rar mamma som jag, sade hon.

Det var hennes sätt att medge, att hon varit dum i går.

Och så sken solen igen.

*

Klockan en kvart över fem stod Pelle som vanligt utanför hennes kontor och väntade. När hon kom, grep han henne hårt om armen och tryckte den till sig.

— Älskade, jag har drömt om dig hela natten, sade han. Och jag har drömt om villan och . . .

— Lugna dig, Pelle, sade Gullan. Jag har något allvarligt att tala med dig om, omedvetet härmade hon moderns tonfall, det lät litet småförnumstigt. Kom, så går vi in på kondis och pratar vid.

De hade den vanliga turen att få ett bord för sig själva, där de kunde tala fritt. Gullan upprepade moderns invändningar, men hon gjorde dem till sina egna, ville visa sig som den lilla förståndiga kvinna hon blivit sedan i går — tack vare modern.

Pelle lyssnade trumpet, litet förvånad. Undrar, om inte det här varit i säck, innan det kom i påse, tänkte hon. Men han sade det inte, den där småkloka minen klädde henne så oemotståndligt, och dessutom — när han tänkt efter en stund, måste han erkänna, att de hade rätt både modern och hon. Efter en lämpligt avvägd tystnad behagade han bli på gott humör igen.

— Jag har nog tagit allt det där i beräkning, förklarade han för att ordna reträtten. Men det är kanske inte så utan, att jag kanske flög litet för högt i planerna. Det är det, förstår du, att jag tycker bara det bästa är gott nog för dig.

Hon gav honom en tacksam blick.

— Vi får nöja oss med något mindre sade hon förmedlande.

Pelle letade i portföljen och halade fram en illustrerad katalog över färdigmonterade trähus; han var välförsedd med litteratur i byggnadsfacket vid det här laget.

— Vad säger du om det här då? Typ Lyckebo, två rum och kök, tolv tusen.

Kaffet hann kallna, innan de bestämt sig. Men då voro de eld och lågor för typ Lyckebo, de möblerade villan från rum till rum.

— Du, sade Pelle, jag har sett ett barbord på hjul, som inte

är så dumt. Det ska vi ha. Becke har ett nästan likadant, och inte ska han få knäcka oss. Vi ska ha det prydligt och gediget, om det också inte kan bli så vräkigt stort.

Gullan gick hem och avlade rapport.

— Det börjar låta något så när skapligt, sade modern. Du kan be Pelle komma med hem och äta middag i morgon, han ska få sin favoriträtt.

— Å, köttbullar! Det överlever han aldrig!

*

Och Pelle kom med hem och åt köttbullar. Gullans mamma, som var en klok och erfaren gammal dam, lät honom äta i ro, innan hon förde bosättningsfrågan på tal. Vid kaffet sade hon:

— Ja, kära barn, det känns ju litet vemodigt, att Gullan ska lämna mig. Jag kommer att få sitta här ensam och uva, jag.

— Det kommer du inte alls att göra, sade Gullan och strök modern över kinden. Vi ska komma och hälsa på dig var-enda dag, och du ska komma till oss.

— Jo, jag vet det där. Men den dagen, den sorgen. Nu är det frågan om hur ni ska få det. Det klokaste ni kunde göra vore att hyra en liten lägenhet till att börja med. Det gjorde vi, när vi gifte oss. Hade din far levat nu, Gullan, skulle han givit dig samma råd.

— Jaha, joho, hostade Pelle tankfullt.

— Och litet möbler ska ni få av mig, de här två fåtöljerna och fars gamla rökbord får ni ta. Och stora matsalsbordet.

— Tack för det, tant, sade Pelle. Men inte tror jag, att vi behöver vara livrädda för framtiden. Härom dagen antydde chefen att jag kunde bereda mig på vissa förändringar inom firman. Det betyder avancemang och löneförhöjning.

— Det skulle glädja mig mycket. Men i alla fall, ni ska inte ha så bråttom med att binda er för någonting. Vänta och se, det är mitt råd.

Medan hon gick ut i köket, hann Pelle med en viskning:

— Din mamma är first class. Men de här gammalmodiga möblerna . . .

— Tyst, tyst! Men du kan vara lugn, jag ska nog se till, att de där gräsligt fula sakerna inte hamnar i vårt hem.

*

Sommaren gick, och hösten kom. Den första oktober var det precis ett halvår, tills de skulle gifta sig. Det var krig och oro ute i världen, men dem störde det inte, de hade sin egen värld. Tills en dag Gullan kom hem till middagen med röd-gråna ögon. Hela personalen var uppsagd, firman skulle upphöra: dåliga tider.

Pelle såg på situationen med manligt lugn.

— Ingenting att gråta för, Gullan, sade han. Jag hade i alla fall tänkt, att du skulle sluta din plats i god tid före bröllopet.

— Förståndigt resonerat, instämde modern. Att se om ett hem är arbete nog.

Från november stannade alltså Gullan hemma, och inte var hon utan sysselsättning för det. Hon fällade lakan och handdukar och märkte och broderade, och om kvällarna kom Pelle och läste högt, det var ett riktigt familjeliv redan.

Veckan före jul var det Pelles tur att föra jobbspost med sig. De förespådda förändringarna i firman bekantgjordes, det kom en skrivelse från styrelsen: — — — avspärrningen av exporten — — — nödvändig nedskärning av våra omkostnader.

Det blev inga avskedanden men en nedskärning av lönen med tjugo procent.

Nu var det modern, som tröstade.

— Det går nog bra för er ändå, barn. Det är då en Herrans välsignelse att ni kunnat få undan en slant på sparbanken, även om det inte är så överväldigande mycket precis.

Bostad och tuberkulos (Forts. fr. sid. 12)

Uthyrningsbyrån har förbundet sig att för sådan familj göra undantag från den sedvanliga väntetiden för erhållande av bostad, och den sökande har endast att vänta hälften så lång tid som andra. Hälsovårdsnämnden lämnar till uthyrningsbyrån uppgift om lägenheter, som efter tuberkulosjuk hyresgäst blivit rengjorda och desinfekterade, och som åter kunna uthyras till friska personer. Om skäl föreligger, försöker uthyrningsbyrån i samarbete med Oslo fastighetsägareförening förflytta vederbörande familj till bättre bostad och rekommenderar samtidigt annan familj till den sålunda lediga lägenheten.

På så sätt hade ett 20-tal familjer förflyttats till andra, lämpligare bostäder under år 1940.

KÖPENHAMN.

I Köpenhamn försiggår beträffande de tuberkulosjuka samarbete mellan tuberkulosbyrå och bostadsinspektion. Sjuk-

— Och av glas och porslin och linne behöver vi inte köpa ett dugg mera, tillade Gullan med stolthet i rösten.

Så det skulle nog gå bra, alltsammans.

Strax efter trettonhelgen började Gullan springa runt stan och se på lägenheter. Det var att ringa och skriva och åka hiss och springa i trappor, länge utan resultat. Gullan hade magrat, tyckte modern, men hon beundrade och uppmuntrade hennes uthållighet.

Dagarna före första mars kom Gullan hemspringande med andan i halsen.

— Jag har fått tag på Lägenheten, Lägenheten med stort Li ropade hon redan i tamburen. I Gamla stan. Högst upp och utsikt över Riddarfjärden och Stadshustornet och . . . !

— Ser du, det lönar sig att vara ihärdig, sade modern varmt. Näå, vidare?

— Ett rum med kokvrå, femtio kronor i månaden, den nättaste lilla lägenhet man kan tänka sig, absolut som ett dockskåp!

Modern log, litet vemodigt. Hon tänkte på femrumsvillan med solaltan. Som blev ett rum med kokvrå. Men hon sade ingenting.

När maj månad ingick med strålande sol och späd grönska, stod Gullan brud. Pelle såg blekt behärskad och allvarlig ut, men Gullan lyste som en liten nyponblomma, och hela släkten sade, att vackrare brudpar hade de aldrig sett, det sade de visserligen vid alla bröllop i släkten, men den här gången var det menat.

Pelle hade tagit semester och ägnade sig helt åt familjelivet. Han var stolt över hem och fru, och han var lycklig.

En kväll sutto de i läsvrån, som de ordnat i en djup fönstersmyg. Där stod fars gamla rökbord och de 'gräsligt fula' fåtöljerna.

Där var trivsamt och rart. Och solen, som höll på att gå ned över Långholmslandet, lyste in genom fönstret och spred ett varmt, förgyllande skimmer över det lilla hemmet.

Fru Gullan bläddrade bland de kolorerade tidskrifterna på rökbordet. Där hittade hon katalogen över färdigmonterade trähus. Det låg ett bomärke i katalogen. "Typ Lyckebo, två rum och kök . . ."

Pelle tittade forskande på Gullan. Så sträckte han sig över bordet och nappade åt sig katalogen.

— Vi lägger väl den här på samma ställe, där vi lagt det flotta barbordet på hjul — i spiseln.

— Gör det, Pelle, sade Gullan. Det är ingen förlust.

sköterskor vid den förstnämnda anmäla där så erfordras bostäder till bostadsinspektionen, vilken företar undersökningar med hänsyn till förekommande överbefolkning, fukt eller annan brist, och vilken går i författning om olägenheternas avhjälpande. Anses anskaffandet av bättre bostad åt den tuberkulösa familjen önskligt, kan tuberkulosbyrån göra framställning i sådant syfte hos Köpenhamns stads hyreskontor. Hyresbidrag till arbetslösa eller andra i behov av understöd utgår från det allmänna till ett belopp av 50 kronor, men ifråga om tuberkulospatienter kan bidraget på anmodan från tuberkulosbyrån höjas. Ytterligare hjälp till hyresbidrag kan även erhållas från Nationalföreningen för tuberkulosens bekämpande, särskilt i sådana fall där en tuberkulosjuk person fått anvisning på en lägenhet, som är lämplig men för dyr i förhållande till vederbörandes ekonomi. Nationalföreningen försträcker då hyresbidrag till erforderligt belopp.

Särskilda fastigheter för enbart tuberkulosjuka finnas icke i Köpenhamn.

GÖTEBORG.

Göteborgs tuberkulosbyrå, bostadsinspektion och fastighetskontor ha alltid samarbetat vid anskaffande av lämpliga bostäder till tuberkulospatienter. För ett tiotal år sedan hänvisades sådana till s. k. bostadspaviljonger, d. v. s. staden tillhöriga friliggande enfamiljshus, som uppförts under tidigare period av bostadsbrist. Denna princip tillämpas numera ej, enär ett missnöje gjort sig gällande från såväl de sjuka som kringboende att vissa fastigheter skulle stämplas som enbart befolkade av tuberkulosjuka. Istället placeras dessa varhelst en ledig och lämplig lägenhet i stadens fastigheter finnes tillgänglig, och i regel ordnas såväl hyres- som bostadsfrågan för de tuberkulosjuka på ett tillfredsställande sätt. Göteborgs Röda kors kan genom en donation årligen ställa omkring 1,000 kronor till tuberkulosbyråns förfogande att utgå i form av hyresbidrag i behövliga fall.

MALMÖ.

I Malmö föreligger intet problem ifråga om de tuberkulosjukas bostäder annat än i viss mån för ensamma, tuberkulosjuka män, vilka sakna fast bostad. Därvarande dispensär anser det vara ett önskemål att kunna disponera ett antal rum, som för kortare tid kunde ställas till förfogande för sådana män till dess lämplig varaktig bostad kunnat anskaffas åt dem.

Genom de senaste årens kraftiga bostadsproduktion med omfattande statlig och kommunal subvention har åtminstone vad beträffar våra större städer en avsevärd höjning av bostadsstandarderna ägt rum. Denna allmänna förbättring av bostadsförhållandena har självfallet i samma avseende även inverkat på de tuberkulosjukas levnadsvillkor. Dock har den subventionerade verksamheten huvudsakligast varit inriktad på hjälp åt barnrika familjer.

Då det emellertid blivit klarlagt vid undersökningar av de tuberkulosjukas bostadsförhållanden, att för bekämpandet av sjukdomen bostadens beskaffenhet och särskilt rymlighet är av så stor betydelse, synes en subventionerad verksamhet i syfte att tillhandahålla tuberkulösa familjer och ensamstående i bästa mening goda och för dem passande bostäder vara ett spörsmål av stor vikt för såväl statliga som kommunala myndigheter.

Litteratur: Blümel: Handbuch der Tuberkulosefürsorge II. Ergebnisse d. gesamten Tuberkuloseforschung I. Beretning fra Oslo Helseråd 1938.

Pettersson blir MÄSTERSKYTT

Av *Klimax*

ju tråkigt men inte värre än att han kunde överleva det. Vad värre var: fru Pettersson satte honom på svältkost. Till middag fick han dag ut och dag in två rätter mat, och dessa bestodo av ölsupa och råa morötter. Första dagen åt Pettersson med viss förtjusning, ty det var ju länge sedan han åt ölsupa. Andra dagen var han mindre entusiastisk och tredje och fjärde dagen — ja, jag vill inte upprepa alla de fula ord Pettersson använde vid middagsbordet. Stämningen i det Petterssonska hemmet var minst sagt dyster.

En dag slog Pettersson näven i bordet och sade:

— Va menar du egentligen! Ska du sätta skörbjugg på mej! Eller är det meningen att lägga mig i graven just nu, när jag står på höjden av makt och ära!

Fru Pettersson såg litet underlig ut. Det syntes på henne, att hon egentligen var rädd för mannen, men hon karskade upp sig och sade:

— Tänk på, att du är en vanlig enkel människa, även om du råkat bli mästerskytt!

Pettersson tappade målföret. Han begrep inte, vart hans fört så goda och trogna hustru ville föra honom.

Nu gjorde Pettersson det, som han naturligtvis borde ha gjort för länge sedan, han klädde om sig och gick ut på en restaurang, åt fyra bifstekar och försåg sig med dryckjöm i lagom mängd. Han blev ordentligt mätt för första gången på mycket länge, och han mådde bra och började se livet i rosenrött igen.

När han just höll på med kaffet, kom hans vän och trätobroder Andersson in, hälsade och slog sig ner.

— Jasså, du har tröttnat på ölsupan nu!

— Va, sade Pettersson. Hur vet du, att . . .

Då skrattade Andersson.

— Kära vän, sade han, du får inte bli arg, men du har råkat i klorna på det hemliga sällskapet Smutsiga Handen.

— Va i all världen säger du. Jag som alltid varit en fredlig och hygglig människa som inte gjort en människa något förnär!

— Tag det inte så allvarligt, sade Andersson. Smutsiga Handen är en kamratsammanslutning inom föreningen, vilken har till uppgift att träka de mera berömda medlemmarna. Du blir automatiskt medlem i sammanslutningen, sedan du nu blivit mästare och genomgått ditt prov.

Och så berättade Andersson närmare om det illustra sällskaps verksamhet. När Pettersson blivit mästare, hade man uppvaktat fru Pettersson och givit henne instruktioner. Pettersson skulle bara få äta ölsupa och morötter för att han skulle hålla sig i form. När den snälla fru Pettersson protesterade med tårar i ögonen, hade man sagt till henne, att det var hon, som bar ansvaret för föreningens nya mästare, ett ansvar som man hoppades att hon skulle visa sig mäktigt att bära.

(Forts. å sid. 24.)

Hur skulle ni känna det, om ni en morgon vaknade och var berömd? Det är inte gott att svara på det, och jag vet sannerligen inte själv, hur jag skulle känna det. Men hur Pettersson kände det, vet jag.

Pettersson hade tillbringat sina fyrtiofem år i relativ oemärkthet. Han hade varit en god och trogen medlem i skytteföreningen. Han hade deltagit i föreningens möten och övriga sammankomster och aldrig försummat en tävling. Hans skjutresultat voro aldrig direkt dåliga, men heller inte så bra, att det fanns anledning varken för honom själv eller föreningen att skryta med dem.

Pettersson var alltså en helt vanlig Pettersson, lik de flesta andra pettersöner, en nyttig kugge i maskineriet, en anspråkslös, förnöjsam och jovialisk människa.

Men så en dag inträffade någonting, som både han själv, hans hustru och hans föreningskamrater nästan hade svårt att tro på. Han fick in en verklig fullträff, blev bästa man på plan och fick titeln mästerskytt. Pettersson tog det egentligen ganska lugnt, trots det att hans fotografi med namn och data förekom i alla tidningar. Han beskrevs som ett fenomen, men i grund och botten kände han sig inte ett dugg annorlunda än före sin berömmelse.

Hans lilla rara hustru var strålande glad över att ha en sån duktig man, och familjen Pettersson upplevde en ny smekmånad, vilket väl kunde behövas efter ett tjuogoårigt tämligen vardagligt äktenskap.

Men plötsligt slog stämningen om totalt. Fru Pettersson blev ganska tvär mot sin mästare till herre och man. Och det var

Bock i Örtagård

En skälmhistoria

Av WILLY

WALFRIDSSON

Ni önskar alltså arbete, sade innehavaren av Lilla Hotellet i X, som svar på min framställda fråga om ett jobb. Ni önskar arbete. Och vad kan ni göra, om jag får fråga?

Jag räknade upp ett halvt dussin yrken, dock inget, som kunde vara användbart inom ett hotell. Mannen framför mig föreföll emellertid nöjd med mina uppgifter, ty då jag slutat sade han helt nådigt:

— En pojke med er mångsidighet behöver inte gå ohjälpt från min dörr. Gå nu ut i köket och säg till om litet mat åt er. Kom sedan tillbaka får vi vidare talas vid.

Hans ord gjorde mig glad och belåten. Ett mål mat var just vad jag behövde, och att jag frågat efter jobb hade endast varit en fint. Jag hade alls ingen tanke på att arbeta så här års. Vi nalkades nämligen våren och vandringslivet lockade starkare än någonsin. Att innehavaren bett mig återkomma, efter intagen måltid, bekymrade mig föga. Jag litade på min förmåga att slingra mig undan hotande faror. Jag skulle nog klara mig härifrån utan att överanstränga mig med något arbete.

I köket mottogs jag först med en viss ovilja, men då jag nämnde att jag kanske skulle stanna här blev de två kvinnorna därute riktigt tillmötesgående och rara. Kokerskan, en stor robust kvinna i femtioårsåldern, visade mig sin bevägenhet genom att framduka allehanda läckerheter; diskflickan, som var ung och ganska täck, skänkte mig trånande ögonkast, som bådade gott för framtiden. De utfrågade mig växelvis om varifrån jag kom och varifrån jag var och jag berättade villigt om också inte vidare sanningsenligt. Jag hade i dessa kvinnor funnit tacksamma åhörare och lät därför min fantasi spela förtämligen fritt.

Sedan jag rikligen förplägats och vördsamt tackat för maten, återvände jag till innehavarens rum. Han satt framme vid bordet och trummade nervöst med sina tjocka fingrar. Jag har sällan eller aldrig sett en mer skratretande figur än denne man. Hans ansikte var månrunnt, gränslost fult, men barnsligt godmodigt. Någon hals hade han inte. Hans huvud satt direkt

ner på axlarna. Hela mannen påminde om en Buddabild, en leksak utan liv och själ.

— Så där ja, nu ser ni litet piggare ut, sade han. Sitt ner och känn er som hemma, så ska vi närmare talas vid.

Jag slog mig ner i stolen mitt emot honom, inte så mycket emedan jag önskade tala vad han menade med allvar, utan fastmer av den anledningen att maten gjort mig slö och olustig. Jag längtade efter en vilostund och hoppades att få den här.

— Ja, ni önskar ju arbete, sade han sedan jag väl satt mig till ro. Det hedrar er verkligen. Ungdomen nu för tiden vill annars ingenting göra. Jag känner till den saken, jag. I egenskap av hotellinnehavare har jag goda tillfällen till studier. Hit kommer så många landstrykare. De ber om mat och de säger att de så gärna vill ha ett knog. Så låter det när magen är tom, ja. Men då den väl är fylld, blir det annat ljud i skällan. Då söker de sno sig på alla sätt för att slippa ett ärligt handtag. Ja, sorgligt nog, min unge vän, så är det. Men ni tillhör inte de där yrkesluffarna. Det såg jag med ens, ty tro mig, en god människokännare, det är jag.

Jag nästan skämdes över mig själv, då jag hörde honom tala så! Ingen vanlig yrkesluffare, hade han sagt. Det såg han på mig. Denne lille man smickrade sig med att kalla sig människokännare. Han talade om hur bedragen han blivit av hungriga luffare och jag var en av dem. Det låg i hans missstag en ironi, så bitande och blodig som gärna kunde vara möjlig.

— Ni stannar alltså kvar här, fortsatte han, innan jag hunnit säga ett ord. Hotellet kan behöva en vaktmästare. Jag har annars en relativt liten personal. Endast kokerskan och flickan, Annie heter hon, som är både diskerska och städerska. Själv brukar jag sköta om nattjänstgöringen. Men som sagt, nu stannar ni. Och därmed blir det ju en lindring i allas våra göromål.

Skulle jag bli hotellvaktmästare? Jag var den förste att erkänna min olämplighet för en sådan befattning. Jag anade att

hotellet i så fall skulle belägras av husvilla luffare, vilka kände mig och i kraft av detta skulle ockra på mitt medlidande. Det kunde omöjligt gå väl i längden.

— Vi säger väl tretti kronor i månaden till att börja med, fortsatte innehavaren. Han förmodade kanske att min tystnad var ett bevis på den översvallande lyckokänsla han väl trodde att det erbjudna arbetet frammanade inom mig. Dessutom har ni allt fritt, tillade han. Lite kläder skall jag också ge er. Det finns nog en gammal kostym uppe på vinden, som passar er.

Jag förstod att det verkligen var fara å färde och jag beslöt att redligen värja mig. Jag vågar också påstå att jag verkligen gjorde vad jag kunde, men denna gång hade jag funnit min överman. Denne underlige karl var alldeles oemottaglig iör sakskäl. Vad jag än sade tycktes gå honom spårlöst förbi. Jag var i hans ögon en stackare, som behövde ett arbete och han hade föresatt sig att ge mig ett sådant.

— Ni skall inte bry er om att ni är ovan vid hotellgöromål, sade han endast. Ni vänjer er snart, skall ni få se. Nu går vi upp på vinden och försöker leta fram några klädesplagg åt er.

Jag orkade inte längre protestera; de historier, som förr osviktigt räddat mig ur liknande situationer voro redan anförda. Jag måste alltså ge upp och följa min nyblivne husbonde upp på vinden, han letade fram en gammal vadmalskostym; den skulle bli ypperlig som vaktmästareuniform, menade han. Jag hade en annan åsikt om den saken, men jag behöll den för mig själv. Vår korta bekantskap hade redan lärt mig att en dispyt med denne man vore liktydigt med att öda krut på döda hökar.

Från vinden ledsagades jag till husets entréväning där en mindre pigkammare förevisades. I denna skulle jag ha mitt residens. Fastän rummets möblering var tämligen bristfällig fann jag dock inget att invända mot den föreslagna bostaden. Den tvärtom tilltalade mig. I egenskap av landsstrykare hade jag kamperat på alla upptänkliga logiplatser och jag trivdes bäst i rum, som icke rymde någon stötande lyx.

— Nu beror det på er själv, om ni skall trivas och undslippa arbetslöshetens mörka spöke, sade han, sedan jag installerat mig. Jag är då ingen svår husbonde, det kan ni skriva upp.

Jag fann snart att han hade rätt i detta påstående; han var utan tvivel den mest hyggliga husbonde, som någonsin traskat omkring i denna jordiska jämmerdal. Han lät mig styra och ställa efter eget gottfinnande, alldeles som om stället varit mitt. Det gick snart därhän att han själv förrättade grovsvyslorna och det var ingen ovanlighet att jag satt inne och slöade medan han högg ved eller bar in vatten. Min härsklustnad växte genom detta och jag lät mig snart inte generas ens av kokerskan, som annars var en kvinna med skinn på näsan. Annie och jag drog däremot ganska jämt. Hon var foglig och snäll och hon gjorde vad hon kunde för husfriden.

Men trots allt detta kände jag mig föga nöjd med livet på hotellet. Det var alldeles för enformigt och händelsefattigt; här skedde aldrig någonting, som kunde muntra upp tillvaron och jag började längta därifrån. Mer än en gång stod jag i valet och kvalet mellan vadmalsuniformen och mina egna lumpor, men för varje gång behärskade jag mig då jag tänkte på att jag efter en månads tid skulle vara ägare till tretti kronor om jag stannade. Och tretti kronor var mycket pengar för en norrlandsluffare under eftervinterns provande tid.

Jag hade varit på hotellet i närmare fjorton dagar då "Mas-Erik" uppenbarade sig. Jag stod ute i tamburen då hans väldiga kroppshydda gled in genom ytterdörren och jag blev inte

precis glad åt att se den. "Mas-Erik" och jag var gamla bekanta och jag förstod att jag nu måste hjälpa honom. Det var emellertid inte detta som gjorde mig bekymrad; jag ville gärna ge honom ett handtag och jag visste att han själv skulle gjort så ifall rollerna varit de ombytta. Men jag kände min gamle vän och anade att han skulle yppa min vistelseort för andra landsstrykare. Han hade alltid varit en smula lösmynt av sig den gode Erik.

Jag stod en smula i skymundan då han kom och han kände därför inte igen mig. Han stannade ett par steg innanför dörren, harklade sig och sade:

— Det finns väl inte så att en utsvulten resande kan få jobba sej till ett mål mat. Jag är så hungrig så.

Samma fråga hade jag själv ställt den dag jag kommit hit, men jag kunde knappast hålla mig för skratt då jag hörde den från "Mas-Eriks" mun. Erik hade säkert inte tagit ett handtag under flera års tid, och min röst lät åtskilligt raljant, då jag svarade att här ingenting fanns.

— Nog finns det väl alltid något, gnällde han. Det behövs så lite så. Herrn förstår . . . jag har inte ätit på flera dagar . . .

Jag förstod att det var en osanning, "Mas-Erik" var inte den som skulle ha gått så länge på fastande mage, men jag tyckte i alla fall synd om honom och beslöt att göra slut på komedien.

— Tjänare Erik, känner du inte igen mej, sade jag. Kom fram så får vi talas vid.

Han stirrade på mig som om jag varit en uppenbarelse och han såg rädd ut, tyckte jag. Men så gled ett leende över hans orakade ansikte och han lyste upp och blev idel solsken.

— Å, faen är det du, sade han. Har du vunnit på lotteri, eller har du gift dej rikt?

— Intetdera, sade jag. Jag har genom eget arbete svingat mej opp till denna min ställning . . . där måste jag äntligen fram med den senaste tidens små äventyr.

— Å faen, sade han. Du är alltså vaktmästare på det här bygget. Det kan man kalla tur. Laga nu så man får lite kläm.

Det var långt ifrån rådligt att presentera honom för kokerskan, jag visste det mer än väl. Hon hyste en panisk förskräckelse för allt vad landstrykare hette och hon var allt annat än godhjärtad då det gällde löst folk. Jag lotsade honom alltså in på mitt rum och smög sedan ut i det tomma köket. Där plockade jag åt mig ett par kotletter, fyllde mina fickor med kokt potatis och lade slutligen vantarna på en pilsner. "Mas-Erik" mötte mig med gillande och då jag dukade upp maten påstod han att jag var den renhårigaste grabb i hela världen.

— Så där ja sade han sedan han ätit. Nu är man mätt och belåten igen. Nu var det bara en slaf och sen ingenting mer i dag.

— Det går inte, sade jag bestämt, min arbetsgivare kunde vara hur from som helst, han skulle bli rasande i alla fall om jag härbärgerade en luffare i min kammare. Och som gäst skulle "Mas-Erik" aldrig bli mottagen, det kunde jag svära på.

— Prata nu inte smörja, sade han och var omedgörlig. Du ska inte tro att jag har nån lus, tillade han, jag är lika ren som den finaste haremsdam, det kan du skriva opp.

Naturligtvis hade jag inte hyst så låga tankar om honom, som att han skulle vara full av ohyra. Ånej . . . jag smickrade och gick an för att få honom mör och mjuk, men utan något resultat.

— Du säger själv att jag är en renhårig kille, sade han bara och därför ska ru också visa att du är en smula renis. Nå, får

du aldrig i ordning den där slafen? Hur länge ska jag sitta här och glo och vad är detta för ett djävla hotell.

Efter en längre stunds energiska försök att få honom att fortsätta sin vandring insåg jag att det bara fanns ett sätt att bli honom kvitt.. Och det var att ge honom respengar till nästa station. Jag erbjöd honom detta, men han var ännu lika ovillig.

— Du får en sup också, frestade jag.

"Mas-Erik" funderade.

— Kör till, sade han. Ta hit eländet så får det väl bli som du vill.

Tyst och försiktigt smög jag mig in på husbondens rum och tullade en smula på hans brännvinslitter. Jag lade min enda femma framför Erik, då jag kom tillbaka och sade att denna och supen vore hans om han bara drog sina färde. "Mas-Erik" visade sig äntligen förstående.

— För den välsignade sprittarmens skull, sade han och tömde supen. Tack ska du ha. Maken till renis vaktmästare har jag då aldrig träffat på och så sant som jag lever så ska jag snart komma tillbaka igen.

Några nya och lugna dagar följde på detta, men så började det på nytt; då kom "Hälsinge-Drivarn" på besök och för skams skull kunde jag inte annat än fagna också honom med mat. Han var i alla fall hyggligare än Erik, ty han nöjde sig med en pilsner och en krona — så sade han ett artigt farväl. Efter den dagen var det emellertid slut med min frid, oupphörligt dök nya kolleger upp och pockade på mat och slantar. Jag hade många svårigheter och många dystra stunder för deras skull och jag bannade ofta denne "Mas-Erik" som kastat mig in i detta elände.

Äntligen inföll den första och jag lyfte min storslagna avlöning. Dessutom hade jag erhållit fritt den dagen, jag ämnade nämligen följa med bussen till ett grannsamhälle för att köpa en del grejor, som behövdes för en gentlemans toalett. Min husbonde hade tagit ledigt under förmiddagen och jag skulle ha eftermiddagen fri. Han var just ute i byn, då jag äntligen klätt om mig och var redo att gå. Kokerskan var också borta och endast Annie var hemma.

Jag stod just färdig att ge mig av då jag fick se en välbekant figur komma gående ute på landsvägen. Det var ingen mer eller mindre än "Mas-Erik" och jag förstod att han var på väg hit. Jag blev riktigt rasande då jag tänkte på att han väl än en gång ville ockra på min välvilja och avtvinga mig en ny femma. Jag hälsade också en smula avmätt, då han kom in och i översvallande ordalag uttryckte sin förtjusning över att jag ännu var kvar här.

— Här ser du en, som håller ord, sade han. Då jag sist gästade dig lovade jag att komma ihåg det här stället och nu har du mej

här igen. Nu ska det smaka bra med en smeka och en pilsner. Jag är så rasande hungrig.

Först blev jag bara ond över denna fräckhet, men så fick jag en lysande idé. Jag skulle ge "Mas-Erik" e'n riktig minnesbeta, ty det här sättet, som han for fram på var inte i min smak.

— Välkommen bror, sade jag därför i lissmande ton. Känn dej som hemma och slå dej ner du. Jag skall strax säga till om mat.

Så gick jag ut i köket till Annie.

— Annie, sade jag. Vi har fått främmande. Det är en karl, som säger att han är vän med husbonden vår. Annie får väl sätta fram litet mat åt honom inne på husbonds rum.

Snäll och beskedlig som alltid lovade flickan att göra detta och så gick jag tillbaka till min luffarvän. Jag bad honom stiga in i min arbetsgivares allra heligaste gemak.

— Nu får du sitta här och gona dej, sade jag. Det kommer strax och sen får du sköta dej själv till dess jag kommer tillbaka. Jag skall bara ut i byn ett litet ärende.

"Mas-Erik" tittade undrande på mig.

— Vad t—n menas. Inte bor väl du så här sjangtilt? frågade han.

— Jo visst, svarade jag. Jag har blivit föreståndare för det här stället ser du. Och talar du om mej med jäntan, som serverar, så framlägg gärna att du är min gode vän. Sânt stärker anseendet, som du vet. Och glöm inte att tala om mej som chefen.

"Mas-Erik" lovade dyrt att hålla mig i all aktning. Han skulle nog veta att framhålla sig som synnerligen god vän till chefen, sade han. Jag lämnade honom och att jag inte behövde många minuter på mig för att hinna ner till busshållplatsen, behöver väl knappast sägas. Omnibussen stod just färdig att gå. Jag hann emellertid växla ett par ord med min husbonde, som just kom gående på väg hem.

— Är det något nytt hemma? frågade han.

— Det kom en nyss, som sade att han var god vän med chefen, svarade jag. Jag lät honom stiga in på ert rum.

— En vän till mig. Vem kan det vara? undrade han.

Jag svarade honom inte. Jag dök snabbt in i bussen och i nästa ögonblick satt jag och skakade i väg mot nya öden och äventyr. Jag hade fått nog av hotellivet och jag tänkte aldrig mera återvända.

Då jag sedan träffade "Mas-Erik" var denne mycket förbittrad på mig och hotade mig till liv och lem. Jag fann honom mycket otacksam. Jag hade gjort vad jag kunnat för honom. Jag hade till och med presenterat honom såsom hotellchefens gode vän.

Men sådan var "Mas-Erik". Han blev aldrig belåten, hur man än ordnade det för honom.

TVÅ DIKTER

av *Nils Thoren*

MÖRK CELL

Mörk cell på vatten och bröd
är frihetens sista skans —
där skall den bida vanvettsdöd
och glömma ljuset som fanns.

Mörk cell på vatten och bröd
blir frihetens sista lön —
där skall den slockna — tankens glöd
och stum bli dess sista bön.

Mörk cell på vatten och bröd
är bödlarnas spader ess —
där skall förbotas själens nöd
i mörkrets tärande press.

Mörk cell på vatten och bröd —
det lyser ur cellens natt!
Tankarna brinner i kroppens nöd
och hör ej bödlarnas skratt.

Mörk cell på vatten och bröd —
där börjar en eld som går
brinnande ut och tänder en glöd
där våldet ej längre rår.

Mörk cell på vatten och bröd
blir frihetens stoltaste värn!
Mot gryning som färgar himlen röd
nu visar oss män i järn.

REGNVISA

Sommarregnets melodi
spelar upp i mjuka mollackord,
sorlar molnens visor
för en mark så bränd och hård.

Regnets mjuka händer
smeker ängens blom och blad —
tänder sommarns doft i gränder
grå och tysta
i en kvalmig stad.

Sommarregnet sorlar stilla —
följ mig ut, du lilla,
låt oss tysta gå
bort mot gröna sommarriken
känna doften
lyssna blott till regnmusiken
som nu sorlar molnens visor
för oss två.

Pettersson blir . . . (Forts. fr. sid. 20.)

— Du har kommit lindrigt undan, sade Andersson. När Johansson, blev mästare, fick han ligga på bara sängbotten i en hel veckas tid. Och om söndag skall sällskapet bjuda dej och din lilla gumma på en finare middag.

Därmed var Pettersson tröstad och han försonade sig samma kväll med sin fruga, som djupt ångerköpt erkände sin del i komplotten.

Nu är Pettersson medlem i det hemliga sällskapet Smutsiga Handen. Akta er, blivande mästare, ty Pettersson håller på med att komponera en soppa, vars ingredienser äro hemliga. Soppan smakar emellertid någonting mellan stenkolstjära och fisk-leverolja.

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM

En ANNAT

De herrar, som här i landet fått (eller tagit?) till sin uppgift att mäta graden av ungdomens syndfullhet, enkannerligen denna ungdoms orgier på dansrestauranter och dylika ställen, ha nu konstaterat att det över huvudtaget inte finns någon ungdom på dansrestauranterna. Bara i synden grånade rouéer, medelålders kottletsiréner och dylika förförerskor, vilka icke akta för rov att intaga sin stekta forell å 9:95 till tonerna av den senaste swingen. Detta har ungdomsvårdskommittén (jag tror den hette så?) uppdragat genom att med dödsförakt intränga på restauranterna ifråga och taga danspubliken i närmare betraktande. Hur man därvid kunnat slå fast, hur många av de dansanta damerna, som uppnått myndig ålder och hur många, som inte gjort det är ännu outrett. Man får väl inte förutsätta att herrarna tilltalat okända damer? På restaurant. Man vet ju, hur farligt sådant kan vara. Tänk bara på vad som händer med Atlantic, där sådant förekom!

Möjligen kan man dock ha haft hjälp av svenska galoppinstituten, som ju har vanan inne att tilltala okända personer, både på restaurant och annorstädes. Institutet har ju kommit till samma för ungdomen smickrande resultat, när det gäller nöjeslivet, som de förstnämnda herrarna.

*

Annars behöver man varken vara anställd hos mr. Gallup eller ledamot av en kommitté för att konstatera att allt detta tal om den fördärvade ungdomen och allt rabalder i pressen kring detta ämne varit tämligen onödigt. Vi styrktes i denna vår åsikt då vi häromdagen besökte ett större havsbad i huvudstadens närhet, där en restaurant med "fullstän-

diga rättigheter" är direkt sammanbyggd med dansbanan. Trots att här alltså fanns rika möjligheter att i praktiken omsätta de gamla romarnas maxim "nemo saltat sobrius" — ingen dansar nykter — var det under hela kvällen inte en av hela den månghundrahövdade danspubliken, som tog de få stegen in på restauranterandan. Allt gick dessutom nyktert, städat och ordentligt till.

Och vi ha inte anledning att tro att denna dansbana utgör något undantag från dansbanor överhuvudtaget.

*

Lika litet som man förbättrar samhället genom svartmålningar lika litet gör man en dålig sak bättre genom att måla den i granna färger. En ovanligt förnufvig kåsös har i Handelstidningen gått till storms mot den kristidstossighet, som bl. a. tar' sig uttryck i att förklara varje njutnings- eller födoämne, som försvinner från marknaden eller som blir föremål för skärpt ransonering som "lyx" eller som rent av skadligt. Vi minns t. ex. hur på sin tid vitaminerna hoppade över från smöret till margarinet och hur professor Abramsson plötsligt upptäckte att ägg såsom "lyxmat" helt kunde avvaras. "Denna fäaktiga anpassbarhet", skriver den temperamentsfulla dammen i G. H. T., "som inte är någon anpassbarhet, utan ett nytt mode, som inte är följden av den ringaste egna tankeverksamhet, utan en hypnotiserad hönas reaktion inför ett kritstreck — kan reta bältros på en grästen. Det är att acceptera nöden med tårtpapper omkring. Sälj äppelblad och köp äppelblad — men dilla inte."

Med hänsyn till förekomsten av den mentalitet, varom här talas och som framför allt frodas i institutet för folkhälsa, fick man faktiskt en chock, när man häromkvällen hörde prof. Abramsson i radio förklara att han i det längsta skulle dra sig för att äta kråkstek. Detta hade vi sannerligen inte väntat oss. Är inte professor Abramsson avlönad av staten, d. v. s. av oss för att förmana och föregå med gott exempel de vankelmodiga, som ännu inte förstått välsignelsen av stuvade björklöv, maskrossallad och stekt kråka å 6:50 burken? Vi bara frågar.

*

En institution, som däremot vet att fylla sin plikt är Priskontrollnämnden.

Har nu inte denna förträffliga nämnd varit ute och slagit ned priset på hare med ett par kronor kilot och satt maximipris på höns och kycklingar! Visserligen har både höns och kyckling därefter försvunnit från butiksdiskarna, men huvudsaken är att något blir gjort.

Var det någon som hostade något om potatisen?

Det får väl ändå vara mätta med prentionerna!

Juan.

MALCUS

Spiralborr och verktyg

av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

EN KOMMANDE STORMÄSTARE.

Slutresultatet av den dubbelrondiga turneringen i Salzburg blev: Aljechin 7½, Keres 6, Junge och Schmidt vardera 5, Bogoljubow 3½, Stoltz 3. Således en överläsen seger för världsmästaren, medan Soltz däremot svarade för den negativa överraskningen. Han kunde denna gång inte göra sig själv rättvisa; i ett par partier stod han på klar vinst men förlorade genom svårförklarliga förbi-seenden.

Den 18-årige studenten Junge, som ryckte in i stället för Euwe, väckte uppmärksamhet genom sitt säkra spel, som röjer en kommande stormästare. Bl. a. lyckades han besegra Aljechin i ett parti. — Vi återge här ett vackert prov på Junges förmåga; partiet är spelat i år i en lokal turnering; anm. efter Deutsche Schachblätter.

DAMGAMBIT.

Lehmann.	Klaus Junge.
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	c7—c6
4. Sg1—f3	Sg8—f6
5. Lc1—g5	d5×c4
6. e2—e4	b7—b5
7. e4—e5	h7—h6
8. Lg5—h4	g7—g5
9. Sf3×g5	h6×g5
10. Lh4×g5	Sb8—d7
11. Dd1—f3!

Den enda möjligheten, om svart i denna variant, skall beredas några allvarliga svårigheter.

11.	Lc8—b7
12. Lf1—e2	Th8—g8
13. h2—h4!	Dd8—b6!

Försöket 13. — T×g5, 14h×g5, Sd5 strandar på 15. Th7, De7, 16. g6!

14. e5×f6

Starkare är här att slå med löparen: 14. Lf6, S×f6, 15. D×f6, Le7. (Det hotade mycket starkt 16. Lh5.) 16. Df4, T×g2 som spelades i partiet. D:r Schäfer—K. Junge (Dresden 1942). På 17. Lh5 skulle nu 17. — Kd7 följa och inte 17. — Tg7? för 18. Dh6 med vinst.

14.	cb—c5
----------	-------

För till oöverskådliga förvecklingar, där svart tvångsvis vinner en figur, men får en svår ställning. I betraktande kom också lång rockad.

15. d4—d5 b5—b4

16. Le2×c4! b4×c3

Efter 16. — Se5. 17. Lb5†, D×b5, 18. S×b5, S×f3† vore vit något i fördel.

17. d5×e6!!

Poängen med springaroffret. Vit offerar även damen, för att få en ny på g8.

17. c3×b2

Här kom också genast 17. — T×g5, i betraktande. Efter 18. e×d7†, Kd8. 19. D×c3, T×g2 hade vit en merbonde, därpå vore dock b-linjen slutet.

18. Ta1—b1! Tg8×g5!

Tvunget, ty 18. — D×e6, 19. L×e6, L×f3. 20. L×d7†, K×d7. 21. g×f3, eller 18. — L×f3. 19. e×f7†, Kd8. 20. f×g8D vore till fördel för vit.

19. e6×d7† Ke8—d8

Inte 19. — K×d7? för 20. Dd3† samt 21 h×g5.

20. Df3—c3 Tg5×g2

Svart har alltså behållit den av vit offerade figuren, dock är hans läge rätt svårt, då kungen står osäkert och bonden d7 utgör ett starkt tryck.

21. Tb1×b2 Db6—c7!

Det enda. Efter 21. — Dc6 eller Dd6. 22. Da5†, Dc7 (efter 22. — K×d7 vinner 23. Lb5 eller 23. Td2 Damen) avgör. 23. D×c7†, K×c7. 24. T×b7†, K×b7, 25. Ld5† genast.

2. Th1—h3?

Detta är väl det avgörande felet, då svart nu äntligen kommer till motspel. Men det var svårt att finna en utsiktsrik angreppsfortsättning för vit. Det hotade alltid en avdragare med torn g2, och på 22. De3 följer enkelt 22. — D×d7. 23. Td2, Ld6.

22. Tg2—g1†

23. Ke1—e2 Lb7—g2!

Bonden d7 går knappast att taga: 23. — D×d7. 24. Td3, Ld6, 25. T×b7. D×b7. 26. T×d6†, Kc7. 27. De5 och vinner. Eller 23. — K×d7. 24. Td3†, Ld6, (ej heller Ke8 är glädjande) 25. T×d6† och det vita angreppet måste slå igenom.

24. Th3—g3 Lg2—f1†

25. Ke2—d1

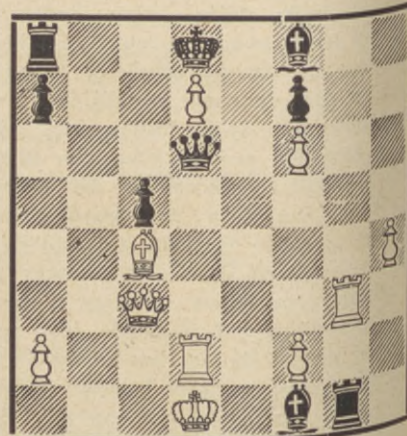
1. 25. Kf3, Dc6†. II. 25. Ke3, Lh6†. III. 25. Ke1, T×g3, 26. f×g3, L×c4. 27. D×c4, D×g2†.

25. Dc7—d6†!

Nu vore dock 25. — T×g3, 26. f×g3, L×c4, 27. D×c4 inte så klart. Damschaken leder till en överraskande vändning.

26. Tb2—d2.

Ställningen efter vits 26:e drag.

26.

Dd6×g3!!

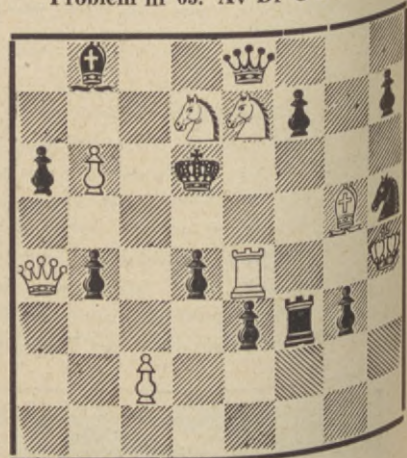
27. f2×g3

Lf1—d3 matt

En ren matt som värdig avslutning av detta, på spännande moment så rika kampparti.

Problem nr 65. Av Dr O'Keefe.

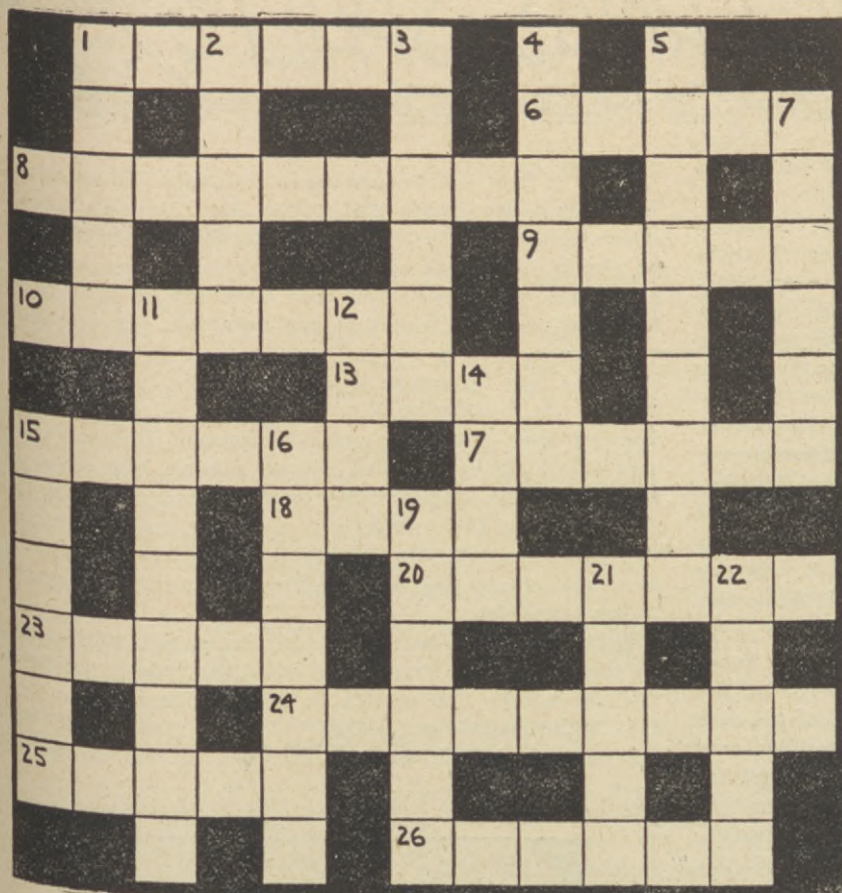

Matt i två drag.

Lösningar. Den berömda damvinsten: 1. Se3+, Kg3. 2. Dg4+, Kf2. 3. Df4+, Ke2. 4. Df1+, Kd2. 5. Dd1+, Kc3. 6. Dc2+, Kb4. 7. Db2+, Sb3. 8. Da3+!! — Problem nr 63: 1. Db8. — Problem nr 64: 1. Db2.

KORSORD NR 8

VÅGRÄTA ORD:

1. En oförklarlig åtrå efter främmande människors vuxna barn. (6)
6. Numera inga ordentliga sjöslag men däremot lömskt minkrig. (5)
8. Trevna plagg som blivit sydda i en rökfylld renhudshydd. (9)
9. Han har en båge i Rom. (5)
10. Krävande nog för den som är ovan vid grävande knog. (7)
13. Vi fira dess minne i april. (4)
15. "Ett tillhygge av direkt mauserbjörk, eller än hälsosammare och smidigare en kvistfri gren av bambupalmen." (6)
(Magister Hagwald i Grönköping)
17. Ett överrumplande uttryck för offensivanda. (6)
18. Det finns en och annan kvar i Skottland. (4)
20. Tillkännager att det är "bara barnet." (7)
23. Skall det när piprensning behövs. (5)
24. Sherlock Holmes avslöjade mängen sådan i världsstadens vimmel. (9)
25. Gandhi. (5)
26. Rum för rätt. (6)

LODRÄTA ORD:

1. Vänlighet och gåva. (5)
2. Bör polerad skiva inte bli. (5)
3. En vildvinsgren på mur. (6)
4. Föda som betraktas med avsky av Shaw. (7)
5. "Jag vallar de villa förskingrade stockar, jag måste dem drilla i kedjade flockar." (9) Topelius.
7. Nödortfödig spis, som kanske fordrar poletter. (6)
11. Han gripes, han rycks med, han fångslas. . . (9)
12. Mena. (4)
14. Sund men inte frisk. (4)
15. När ett storföretag går omkull. (6)
16. Ridån går ned. (7)
19. Från vaggan till graven. (6)
21. Vill anonym givare inte. (5)
22. En ring i havet. (5)

Lösningar

till korsord nr 8 skola vara oss tillhanda senast den 20 sept. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i septembernumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 8".

Lösning till Midsommarkorsord 1942.

Vågrätt:

2. Cab. 5. Gök. 7. Inom. 9. Falun. 11. Krans. 12. Pika. 13. Ärta. 14. Gul. 15. Rué. 17. Livsmust. 21. Kines. 24. Marabu. 26. Meny. 27. Bro. 28. Ivar. 29. Sky. 31. Not. 34. Nuet. 35. Bal. 37. Sommar. 39. Skär. 40. Spara. 41. Le.

Lodrätt:

1. Sölig. 2. Cirrusmoln. 3. Anatema. 4. Bona. 5. Gap. 6. Kuku. 8. MS. 10. Nalle. 11. Kärv. 16. Ätbar. 18. Isbrytare. 19. Uri. 20. Sav. 21. Ked. 22. In. 23. Ny. 25. Ur. 29. Sump. 30. Kemal. 32. Obs. 33. Takt. 34. Nos. 36. Lä. 38. Ra.

*

Den först öppnade rätta lösningen hade insänts av musiker Oscar W. Friman, Box 773, Åseda, som alltså erhåller första pris 15 kr. Andre pristagare blev dr. Curt Westman, Hålahult, som alltså får andra pris, 10 kr. och tredje pristagare Carl Davidsson, Spannmålgatan 1, Göteborg, som blir 5 kr. rikare.

☪

Det hade dragit ihop till ett riktigt anständigt slagsmål bakom logen mellan ett par gamla antagonister. En liten knatte kommer så småningom framspringande till de dansande och skriker med sina lungors fulla kraft:

— Hjälp hjälp, annars blir far ihjälslagen! Di har hållit på en hel timme!

— Kors pojke, varför i fridens namn har du inte sagt till förr? morrade en som gärna velat vara med från början.

— Nä, kom det snyftande, pappa har ligget över ända tess nu.

— — —

— Jaja, nu är de omprövningar å inkallelser å elände — då åker la en annan stackare ut.

— Inte tar dom väl ut farbror som ä så gammal.

— Säg inte de — di behöver la generaler ock.

PATIENTERNAS SPALT

Från Garphyttan

Vintern har rasat ut även på Garphyttan, och när detta skrives är vi en god bit fram på sommaren. Livet här förflyter som vanligt, inga stora revolutionerande händelser sätta märken i de flydda månadernas rad. Men ändå känner man inte enformigheten så starkt som en utomstående föreställer sig. Dagarna uppfyllas av små ljusglimtar, som tillsammans göra att man tycker sig ha ganska trevligt. Liksom överallt annars där många människor komma samman uppstår en säregen humor. På samma sätt som man talar om beredskapshumor, kan man också tala om en sanatoriehumor, och den sistnämndas flora är inte mindre rik än andra grupper. Den kanske är litet burlesk och svårförståelig för den som inte är inne i sanatoriemiljön, men den fyller en viktig uppgift för oss, den hjälper oss att hålla humöret uppe, och därmed bidrar den också till vårt tillfrisknande.

När man ser tillbaka på den gångna vintern och våren minns man inte mycket annat än de trevliga stunderna. Visst har det varit mycket av sorg, lidande och bekymmer för många, men det är ingen, som sätter det i förgrunden vid en återblick, man låter det trevliga dominera och försöker glömma allt tråkigt. Förutom de vanliga bioföreläsningarna, föreläsningarna och konserterna, som vi haft i vinter kan man nämna en utställning "Min hobby", som vi hade i början av maj. Där hade patienterna ställt ut sina arbeten av allehanda slag. Där var målningar, teckningar och alla slags handarbeten. Särskilt roligt var det att se de manliga patienternas försök i broderingskonsten. I samband med utställningen hade vi anordnat ett kabaretprogram, alltsammans utfört av patienterna.

Flaggens Dag den 6 juni firade vi också på övligt sätt. Frälsningsarméns hornmusikkår från Örebro spelade och församlingens präst Pastor Åsberg höll tal till flaggan och fosterlandet.

Vidare kan omtalas att vi har haft en studiecirkel kring Brevskolans kurs "Den svenska livsformen" i arbete i vinter. Som ledare har vi haft Pastor Åsberg. Han har därmed och på många andra sätt visat sitt intresse för oss, varför han är värd ett särskilt tack. Han har varje vecka färdats över en mil för att vara med på våra studiecirkelsammanträden. Hur många präster gör om den saken?

Som synes är det mycket, som kan göras för trevnaden på sanatorierna. Med litet god vilja och uppslagsrikedom från patienternas sida och litet förståelse för patienternas behov av omväxling från läkarnas kan mycket göras.

B. A—n.

Målilla-krönika

Alldenstund som det var ganska längse sedan, vi lät höra av oss i dessa spalter ber vi att få återkomma med rapport om den senaste tidens händelser från vår front.

Vinterns flykt och sommarens intåg firades här av alla patienter med den största glädje. Den första egentliga sommardagen hade vi den första maj, då också årets första "fest" gick av stapeln. Det var en sådan där härlig sommardag med molnfri himmel och endast några lätta skyar som så sakta seglade fram, och det var samtidigt premiärdag för vår nya vackra springbrunn.

Ganska lång tid har nu förflutit sedan det första klotet rullade på vår krocketplan, och träningen är väl ganska väl genomförd efter den nu avslutade turneringen. Den var ordnad som en utslagningsturnering. Många stjärnor kom på så sätt bort sig alldeles. Dag efter dag pågick tävlingen och som slutlig segrare stod Harry Andersson, efter 2 segerpartier mot Harry Johanssons enda. Men så har ju H. A. många somrar här, som krocketlire, på nacken. Damernas turnering vanns av Agnes Lundqvist.

Midsommarhelgen har ju inte här heller gått spårlöst förbi. Vi som fick stanna kvar här på sanatoriet hade ju trevligt på alla vis, kanske inte så som de hempermitterade men i alla fall. Midsommarstången helgens speciella symbol, var klädd och rest när kaffedrickningen i parken tog sin början. Där

Midsommarstången, Målilla.

avåts av alla sorter och dracks av en enda sort, naturligtvis surrogat-kaffe. Sedan var det lekar och dans kring stängen. Midsommar dagens höjdpunkt var musik av Håkans swinggång från Örebro, att dom kunde "svänga och svinga" sig in i våra hjärtan är sant. Applåderna var många och belåtenheten stor, solen sken också med sitt soligaste leende hela dagen till och med sedan vi voro i säng, som skedde så tidigt som klockan nio, men någon sömn kom ju aldrig i ögonen en sådan guda-benädad kväll.

Så till sist ber vi att få önska Er alla kamrater, landet runt, en angenäm sommar.

S. B:son.

Brev från Uttran

Så har återigen ett halvår gått sedan Ni hörde något från oss här ute på Uttran.

Nu är här liksom överallt i vårt land full sommar; gräs, buskar och träd ha klätt sig i sommarskrud, och vi ha här liksom på de flesta sanatorier börjat anlita sommarens olika tidsfördriv, golf, krocket och skytte.

Sedan sista rapporten ha en del händelser timat här. I mars var S. G. U:s Södertäljeavd. här och bjöd oss på ett verkligt förnämligt program, omfattande både kabaré och folkdanser av olika slag. Valborgsmässoafton var en av de första vårväl-larna med verklig värme i luften, en sak som vi voro glada åt. Kaffet var vid sjutiden dukat i matsalen och dracks till ackompanjemang av grammofon och allsång, varefter vi med herr Lindström i spetsen tågade ut till brasan. Där vidtog en stunds

underhållning i form av fiol och dragspelsmusik samt allsång. Kvällen avslutades med ett fyrfaldigt leve för våren och den kommande sommaren.

Så snart värmen började komma på allvar gjordes krocket-banorna i ordning, och snart upptogs allas intressen av det ädla spelet.

Midsommaraftonen ingick med strålande väder, solen tittade för ovanlighetens skull igenom regnskyarna och lovade en strålande dag. Som bruket är vid helgerna, reste en del patienter hem men största delen voro dock tyvärr tvungna att tillbringa helgen här.

Sysslomannen B. E. Åkesson hade gett oss sitt löfte att få resa en midsommarstång, och på förmiddagen den 23 togo de kvarvarande patienterna hand om blommor och grönt och klädde stängen i en fart. Den restes senare på eftermiddagen på den övre krocketplanen. Eftermiddagskaffet uppsköts till kl. 7, dukades och serverades ute i det gröna i närheten av midsommarstången. Efter kaffet, som tillsammans med tårta smakade utmärkt, började ringlekarna, och de som orkade del-togo med glatt humör.

Överläkaren hade även medgivit extra tid, d. v. s. vi fingo vara uppe till kl. 10.

Just nu är det endast träningen för den kommande trekam-pen, som upptar intresset, och så småningom få vi väl se hur den avlöper.

Så slutar vi för denna gång med hälsningar till våra kamra-ter landet runt. Till hösten återkommer vi med referat från tävlingar och dyl.

Ern.

ESKILSTUNA

Bröderna LUNDIN & LINDBERG
METALLVARUFABRIK
Eskilstuna Telefon 13 64
Husgerädsvaror i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

MODELLFABRIKEN
G. N. SKÖLD — Kungsgatan 61.
TELEFON 20 70 BOSTADEN 32 70
ESKILSTUNA
Tillverkar alla slag av gjutmodeller

Göteborgsmagasinet
ESKILSTUNA
Kungsgatan 6 Telefon 969
REKOMMENDERAS!

Köp Eder KAPPA
i ESKILSTUNA KAPPMAGASIN
KERSELL & SVENSSON
Rådhusorget 5 Telefon 30 62

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Vid behov av alla slags
HERRKLÄDER
IS GOTTFARB, Eskilstuna. Tel. 473
Handla hos oss! Förstklassiga kvalitéer!
BILLIGA PRISER.

FALUN

ÖSTANFORS HEMBAGERI
GOTT KAFFEBRÖD GODA SMABRÖD
Rekommenderas
Telefon 5 63 Åsgatan 86
FALUN

PRIMA
Konsumtionsmjölk — Gräde
och Mejeriprodukter
Dalarnas Mejeriförening

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS
Charkuterifabriks
välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas
GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

MÖBLER,
såväl finare som enklare, i olika
träslag och stilar, bäst och
billigast från
MÖBELLAGRET
Tel. 682. St. Esplanadgatan 13. GÄVLE.

Strömming,

färsk, saltad, kryddad eller rökt — lika
populär i alla anrättningsformer.

GÄVLEBORGS LÄNS
FISKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING u. p. a.

C. NORDSTRÖMS
Begravningsbyrå

Emottager beställningar å allt, som tillhör
branschen (även vid eldbegängelse.) Alla
sorters KISTOR och SVEPNINGAR alltid
på lager. OBS! Fri transport.

Skickliga sveperskor. Tel. 536 Gefle

GYNNA ANNONSÖRERNA!

GÄVLE

Ståtlig utsikt

över staden från

KONSUMTERRASSEN

— konditoriserivering kl. 11—22.

Gott och billigt äter Ni på

KONSUM-KONDIS

— lunchservering kl. 11—15.

KONSUM ALFA

KONSUMHUSET.

BETALD ANNONSPLATS!

ALLA

bil- o. motorreparationerSÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 73 20, växel.

HUDIKSVALL

**MANFAKTUR- & GARNAFFÄR
DAM- & HERREKIPERING**

RESEFFEKTER

Alltid väl sorterat lager av senaste nyheterna i branschen.

Hudiksvalls Manufaktur Aktiebolag

BesökL. HAGSTRÖMS Herr- & Damfrisering
Tel. 438 HUDIKSVALL Storgatan 41
Utför allt vad till yrket hör.
Förstklassig permanentondulering.

Hudiksvalls Rörledningsaffär

Tel. 655 E. BERGLUND Tel. 556

Värme- & sanitetsanläggningar.

Lager av rör och rördelar, pannor, radiatorer, sanitetsporslin samt armatur

WALLNERS ALLMOGEDRÄLL

är en handduksväv av högsta kvalitet, tillverkad av rent, långfibrigt linne-material. Handdukar av denna vävnad äro därför mjuka, behagliga och hållbara. — Illustrerad katalog på begäran. —

Wallners Helsingelne-industri
HUDIKSVALL**HUDIKSVALLS
BRYGGERI A.-B.**

HUDIKSVALL

Telefoner 13 och 302

Rekommenderar sina tillverkningar av
Klass II Pilsner, Klass I Lagerdricka,
Mineralvatten och Läskedrycker

HÄLSINGBORG

BETALD ANNONSPLATS

KARLSKOGA

R. KRANTZ BILVERKSTAD

Hantverkaregatan Telefon 304 43

REKOMMENDERAS

Volvo Service. Reservdelar i lager.

FIRMA RÖRINSTALLATÖR

G. H. ONELL. Rekommenderas

Telefon 314 13 Box 3626

Värme och sanitära installationer

**Karlskoga
Mek. Verkstad**

H. PERSSON. Tel. Verkst. 305 25

Järnkonstruktioner

Balkongräck - Trappräck.

Elektrisk svetsning Infordra offert.

KALMAR

ELNA SJÖGRENS

DAMFRISERING

SÖDRA LÅNGGATAN 26

REKOMMENDERAS!

KIRUNA

**A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR**

Telefon 4 KIRUNA

STOR SORTERING. LÅGSTA PRISER

— SPORTARTIKLAR! —

KRISTINEHAMN

Schultz Konditori

FOLKETS HUS. Telefon 1 13 74

KRISTINEHAMN

REKOMMENDERAS

KUNGÄLV

Vid behov av

VÄRME- & VATTENLEDNINGAR

vänd Eder med förtroende till

ALGOT AXELSSON

KUNGÄLV — Tel. 146

LINKÖPING

Östergötlands

Kreaturs-Försäkrings-Bolag

Linköping. - Ömsesidigt - Stiftat 1876.

Häst- och Nötkreatursförsäkring

Foster- och Fölförsäkring

Hästförsäkring genom hrr Veterinärer, dock kunna föl under födelseåret även försäkras utan veterinärbesiktning. OBS! Fri veterinärbesiktning vid försäkring av lantbrukshästar.

Resande till Linköping!

Intag Edra måltider å

RESTAURANTEN

Hantverkaregatan 1

GOD OCH BILLIG MAT

Linköpings Kaféaktiebolag

H. HANZONS MÖBELVERKSTAD

HJALMAR ERIKSSON & CO

Tel. 11 48 LINKÖPING Tel. 11 48

Beställningar utföras av såväl enklare som finare möbler. I antika och moderna stilar. Renoveringar utföras. Allt till moderata priser.

LINDS BAGERI

Rekommenderar sina tillverkningar av Matbröd, Kaffebröd, Småbröd, Skorpor m. m. — Beställningar mottagas tacksamt — Tel. 53 70

JOHN BOKLUND & CO**MÖBLERINGSAFFÄR**

Ågatan 26 — LINKÖPING — Tel. 528

MATTOR — MÖBLER

LULEÅ

SVEN NILSSONS

Reparationsverkstad

LULEÅ

Gammelstadsvägen - Tel. 19 60, Bost. 31 30

REKOMMENDERAS

Fullständig bilservice.

MALMÖ

Byggmästare Karl Larsson

Såfstholsmsgatan 9 MALMÖ

Telefon 279 10, 170 53

Utför nybyggnader och reparationer
Infordra offert**Olof Hanssons BILVERKSTAD**

Slussplan MALMÖ Tel. 271 26

Bostad 770 57. — Allt i branschen

Specialverkstad för

Dodge, Chrysler, Plymouth, Renault

MJÖLBY

Intag Edra måltider på
BELLEVUE Matsalar & Café
 Föreningsgatan 1. - Tel. 695,
 där serveras alltid god mat till humana
 priser. Abbonnenter mottagas.

MORA

P. AXELSONS
 Handelsträdgård
 MORA 363
 REKOMMENDERAS

NORRKÖPING

INGENJÖR S. A. BOLINS
 Elektriska Installationsbyrå
 Skolgatan 10 Telefon 238 41
 Utför Nyanläggningar och Repara-
 tioner av alla slag.
 NEONANLÄGGNING

OSVALD SVENSSON
 - CYKELVERKSTAD -
 Trozelligatan 28. Telefon 233 49
 CYKEL- & SPORTAFFÄR
 Reservdelar. Reparationer. Auktorise-
 rad service för Lättviktsmotorcyklar.

NORRKÖPING
Stav- & Lådfabrik
 Lindövägen. Tel. 226 61, 233 91

KAJSAS HEMBAGERI
 NORRKÖPING
 V. Nygatan 15 Telefon 230 28
 REKOMMENDERAS!

NYBRO

KOMPLETTERINGSMÖBLER
 köpes förmånligast hos
Möbelkompaniet - Nybro

Madesjö och Örsjö
kommuners sparbank
 Öppen alla helgfria dagar kl. 10—1

TANDLÄKARE
TORA TORÉE
 Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.
 Mottagning kl. 11—12 och (utom lördag-
 ar) kl. 6—7. Telefon 183.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

NYKÖPING

Södermanlands Läns Fiskförsäljningsförening

u. p. a.

Tel. 555, 551, 275 Nyköping. Tel. 61 Trosa
STRÖMMING, FJÄLLFISK, BÖCKLING
 Färska och Prima varor

SKELLEFTEÅ

Bröderna Forslunds Automobilaffär
 Telefon växel 124 80 - SKELLEFTEÅ.
 Försäljer samtliga General Motors auto-
 mobilmärken. Tillverka och försälja
**BF.-hydrauliska tippar, BF.-gengassagg-
 regat för ved eller kol. — Godkända av
 Statens Bränslekommission, Gengasbyrån.**

En angenäm kväll

får Ni vid besök på
CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
 SKELLEFTEÅ

SKELLEFTEÅ
KEMISKA TVÄTTINRÄTTNING
 Stationsgatan 14 Telefon 105 52
 Vid all slags tvättning

SKÖVDE

Skaraborgs Enskilda Bank

AKTIEBOLAG

Grundad 1865 Allmän bankrörelse
 HUVUDKONTOR: SKÖVDE
 Kontor: Stockholm, Falköping Falkö-
 ping-Ranten, Finnerödja, Floby, Gräs-
 torp, Gullspång, Götene, Hjo, Hova, Järp-
 ås, Karlsborg, Kvänum, Lidköping, Lyre-
 stad, Mariestad, Moholm, Nossebro, Sa-
 leby, Skara, Stenstorp, Tibro, Tidaholm,
 Tidän, Tråvad, Töreboda, Vara, Vartofta,
 Vedum, Värning, Älgårås.

SKÖVDE TANDKLINIK

Modern tandklinik med låga taxor
 Tandläkare **FOLKE AHLIN**
 Mottagningstid 9—1 och 6—7. Lör-
 dagar endast 9—1. Annan tid efter
 överenskommelse - Telefon 12 66

Gaskök, Gasspisar och Varmvattenberedare

FÖR KÖK OCH BADRUM.
 Tel 664 GASVERKET Tel. 664

SUNDSVALL**Klintens Handelsträdgård**

SUNDSVALL
 Telefon 38 03 Telefon 38 03
 Säg det med blommor!

BETALD ANNONSPLATS!

Ring 30 88 och beställ!

Vi hemsända

Kransar — Buketter — Kistdekorationer
KUBIKENBORGS TRÄDGÅRD

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter se-
 naste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖM
 Förstklassigt arbete. Humana priser
 N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18

Syrgas, Dissousgas och Lustgas
 Apparater för svetsning, skärning och
 lödning. — Reservdelslager till de flesta
 i marknaden förekommande svetsnings-
 apparater. — Reparationer av brännare
 och reduceringsventiler.

SUNDSVALLS SYRGASFABRIK
 SUNDSVALL - Telefon 40 05

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsakers Travbana, Sunds-
 vall, travtävlingar c:a 30 söndagar un-
 der Mars—Oktober 1942. Totalisator,
 Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner
 Kontoret 42 70 — Banmästaren 53 30.

TORTUNA**BERGSTRANDS****TRYCKERI**

Tel. Tortuna 3 Tel. Tortuna 3

UMEA**A.-B. H. Anderssons**

Värme- & Vattenledningsaffär - UMEA
 Värme-, ventilations- och sanitetstek-
 niska anläggningar. Infordra kostnads-
 förslag. Tel.-anrop: Anderssons värme

Hilding Carlssons Mek Verkstad

Skolgatan 89 UMEA
 Telefon 15

VÄSTERÅS

Ramar — Spegelr — Glas m. m.
EKSTRÖMS GLASMÄSTERI
 Stora gatan 19. Västerås. Tel. 277
 Innehavare: OLOV VICTOR

BORÅS LAGERBOD
 Tel. 327 49 Stora gatan 7 Tel. 327 49
 Specialité:
 Strumpor - Trikå - Arbetskläder

VÄXJÖ

**Växjöortens Kooperativa
 Charkuteriförening u.p.a.**
 REKOMMENDERAS!

Ernst Johanssons
MEK. STENHUGGERI
 S. Järnvägsg. 19 VÄXJÖ Tel. 23 86
 — REKOMMENDERAS —
 Utför alla slag av stenhuggeriarbeten.
 Reellt arbete. Billiga priser.

ÖREBRO

Läder, Skinn, Skomakeriartiklar,
 Skotillbehör
SKOMATERIALLAGRET
MONOPOL
 ÖREBRO Telefoner: 117 83, 115 56

Örebro Lump- & Skrotaffär
 Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
 Telefon 130 43
 Köper och säljer i parti och minut: Järn-
 o. Metallsrot samt Lump av alla slag.

ERIC SJÖQVIST
 FOTOGRAFIATELIÉR
 ÖREBRO.
 Drottninggatan 11. — Telefon 111 01

Vid besök i Örebro
 REKOMMENDERAS
FENIX — FREDEN
TERRASSRESTAURANTEN
 BERGSLAGENS ALLM.
 RESTAURANTAKTIEBOLAG.

ÖSTERSUND

RITZ KONDITORI
 Rådhusgatan 37 Telefon 23 88
 ÖSTERSUND

ÖSTERSUND

**Jämtlands
 Slakteriförening u. p. a.**

De jämtländska jordbrukarnas försäljningsorganisation för kött och fläsk. Modernt slakteri. Prima och väl behandlade varor. Gynna de affärsmän som föra våra varor, därigenom gynna Ni det jämtländska jordbrukets produktion. Föreningens detaljaffär i Cityhallen — REKOMMENDERAS —

**ÄKTA JÄMTLANDS
 MESOST OCH MESSMÖR**

Jämtlands Mejeriförening
 ÖSTERSUND. Tel. 748 o. 30 09

BETALD ANNONSPLATS!

MÖBELKOMPANIET A.-BOL.
 Prästgatan 15 Tel. 20 80, 23 54
 ÖSTERSUND
 Filialer: Järpen 84, Strömsund 240.
 Rikhaltig sortering av
 MÖBLER, MATTOR samt TEXTILIER.

EKIPERINGSFRÅGAN
 för HERRAR löses bäst, billigast, fördelaktigast hos
**WICKBERGS Herrekipering
 Herrkonfektion**
 Prästgatan 32 ÖSTERSUND.

O. LUNDIN & SÖNER
 SMIDES- & MEK. VERKSTAD
 Köpmannagatan 55 ÖSTERSUND
 Tel. Verkstaden 435, Kontoret 44
 Mekaniska, smides- och automobilreparationer.

En ljusning blir det i Eder affär om Ni anlitar
**ELEKTRISKA INSTALLATIONS
 A.-B. — Östersund**
 Vidare upplysningar tel. 23 00

**MARGARETAS
 MATSALAR**
 Storgatan 16
ERKÄNT GOD MAT
 Telefon 23 33

Kött, Fläsk & Charkuterivaror hos
Olov A. Johansson, Saluhallen
 Telefon 4 39. Östersund. Telefon 4 39
 Genom kylskåp alltid färska varor.

HEDERSPRESENTER
 Guld- och silverur av hög kvalitet.
LÅGA PRISER
 Glasögon utprovas omsorgsfullt.
NILSSON & APPELQVIST
 Ur & Optisk affär. Telefon 11 78
 ÖSTERSUND

HUSMODERNS HEMBAGERI
 Allt i matbröd, kaffebröd, småbröd samt tårter och bakelser
 Bageriet: Ruuthsväg. 5 Butiken: Storg. 38
 Tel. 20 25 ÖSTERSUND Tel. 32 26

BESÖK
"POSTILJONEN"
MJÖLKBAREN — Hamngatan 15
 Tel. 30 19.
 God vällagad mat, till humana priser

BETALD ANNONSPLATS!

FÄRSKA
**Grönsaker, Blommor
 & Plantor**
FRITZHEMS TRÄDGÅRD
 Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

Centralkonditoriet
 Prästgatan 32
 REKOMMENDERAS!

Metropolkonditoriet
 REKOMMENDERAS
 Storgatan 34 Telefon 628
 — ÖSTERSUND —

BESÖK
POSTKAFÉET
 Kyrkogatan 62

Byggmästare **JOHAN ERIKSSON**
 ÖSTERSUND Telefon 25 63
 Bergsgatan 45
 Utför nybyggnader och reparationer
INFORDRA OFFERT

GUSTAF III:S CAFÉ
 Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND
 Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd
 Låskedrycker - Smörgåsar - Mjolk m. m.
 Kaffe m. m. utbäres.
 — Beställningar kan göras per tel. 853 —

H. E. NORDINS
 Plåtslageri & Karosseriverkstad, Tottänge,
 Östersund. Tel. verkst. 27 89, bost. 27 90.
 Utför alla slag av plåtslageriarbeten.
 Spec.: Karosseriarbeten, såväl nybyggnader efter beställning som reparationer.
 Ansvarsfullt arbete garanteras
 Mångårig erfarenhet.

ERIK TAFLIN
 Värmelednings Aktiebolag
 Telefon 15 30 - ÖSTERSUND
 Erkänt för sina Värme- och Sanitetsanläggningar.
 Begär kostnadsförslag. Vatten-